

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

LOKALNE
BADANIA
SPOŁECZNE

WSPIERAMY LOKALNĄ POLSKĘ!

Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych

Plan Marketingu Społecznego

Lokalne Badania Społeczne dla Gminy Brwinów, Miasta Milanówek i Miasta Podkowa Leśna

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Spis treści:

1. Wprowadzenie (s. 3)

- 1.1. Definicja marketingu społecznego (s. 3)
- 1.2. Czym jest Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów (s. 4)
- 1.3. Cel opracowania dokumentu (s. 6)
- 1.4. Metodologia opracowywania Planu (s. 7)

2. Diagnoza obszaru PTO (s. 12)

- 2.1. Kontekst strategiczny, misja i wizja PTO (s. 12)
- 2.2. Rozpoznawalność marki PTO (s. 20)
- 2.3. Identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania (s. 21)
- 2.4. Kapitał społeczny, partycypacja obywatelska, aktywność i integracja społeczna mieszkańców (s. 26)
- 2.5. Poczucie bezpieczeństwa oraz zagrożenia dla bezpieczeństwa w gminach PTO (s. 45)
- 2.6. Wspólne dla wszystkich gmin PTO zjawiska społeczne (s. 54)
- 2.7. Komunikacja społeczna na obszarze PTO (s. 68)
- 2.8. Grupy docelowe i pożądane kierunki działań objętych Planem (s. 74)

3. Operacjonalizacja Planu (s. 77)

- 3.1. Generalne założenia (s. 77)
- 3.2. Pozycjonowanie marki PTO (s. 84)
- 3.3. Grupy docelowe działań objętych Planem (s. 87)
- 3.4. Komunikacja społeczna i sposoby dotarcia do grup docelowych (s. 88)
- 3.5. Działania proponowane do realizacji w ramach Planu (s. 90)
- 3.6. Finansowanie działań objętych Planem (s. 103)

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

1. Wprowadzenie

1.1. Definicja marketingu społecznego

W dyskursie publicznym funkcjonuje wiele definicji marketingu społecznego. Na potrzeby tego opracowania przyjmujemy interpretację tego pojęcia jako zastosowanie „tradycyjnych” metod i technik marketingowych do realizacji istotnych społecznie celów, np. zmiany sposobu myślenia, przekonań, postaw i zachowań. Innymi słowy, analogiczne narzędzia i procedury mogą posłużyć do osiągania całkowicie odmiennych rezultatów, zarówno rynkowych, jak i służących dobru wspólnemu. Według P. Kotlera i G. Zaltmana marketing społeczny wiąże się z „...projektowaniem, wprowadzaniem i kontrolą programów, które wpływają na akceptację społecznych idei oraz zawierają element planowania produktu, ceny, promocji, dystrybucji i badań marketingowych...”¹. Wspomniane metody i techniki, które znajdują zastosowanie w marketingu komercyjnym i społecznym wiążą się m.in. z implementacją klasycznej zasady 4P (inaczej – *marketing mix*): produkt, cena, dystrybucja i promocja (ang. *product, price, placement, promotion*)². Jak pisze Mirosław Szreder, „...po wielu latach intensywnego rozwoju marketingu okazało się, że promowanie nie tylko produktów i usług może być celem działań marketingowych, ale może nim być także promowanie określonych postaw społecznych (tolerancji, odpowiedzialności za drugiego człowieka), idei (troski o środowisko naturalne) i zachowań (przeciwstawiania się korupcji, narkotynom, itp.). Zespół działań, których celem jest promocja takich właśnie

¹ D. Maison, P. Wasilewski, „Propaganda Dobrych Serc, czyli Rzecz o Reklamie Społecznej”, Kraków, 2002; za: A. Postek, Fundacja Komunikacji Społecznej, www.kampaniespoleczne.pl

² A. Postek, Fundacja Komunikacji Społecznej, www.kampaniespoleczne.pl

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

społecznie odpowiedzialnych i pożądaných postaw nazywany jest marketingiem idei, albo też marketingiem społecznym...”³. W tym ujęciu marketing społeczny jest czymś więcej niż jednostkową kampanią, czy reklamą społeczną. Chodzi tu mianowicie o świadomą, zaplanowaną, kontrolowaną i długofalową działalność, prowadzoną z wykorzystaniem różnych instrumentów komunikacji marketingowej, której celem jest osiągnięcie trwałej zmiany społecznej. Powyższa interpretacja marketingu społecznego była podstawą do stworzenia niniejszego dokumentu programowego dla obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów.

1.2. Czym jest Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów

11 czerwca roku 2010 burmistrzowie gminy Brwinów, miasta Milanówek i miasta Podkowa Leśna podpisali porozumienie o powołaniu Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów. Umowa przewidywała współpracę na rzecz podniesienia jakości życia mieszkańców poprzez wspólne działania w takich sferach życia, jak gospodarka komunalna, kultura, sport, turystyka, oświata, bezpieczeństwo publiczne, profilaktyka społeczna, ochrona środowiska naturalnego i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych. Warto zaznaczyć, że porozumienie było konsekwencją wcześniejszej współpracy zainteresowanych JST, zainicjowanej w roku 2006 przez wspólne wydarzenia kulturalne⁴.

Równoprawnymi właścicielami marki „PTO” są trzy wspomniane jednostki samorządu terytorialnego, które mogą udzielać zgody na jej wykorzystywanie innym podmiotom (np. przedsiębiorcom lub organizacjom pozarządowym). „...Znak słowno-

³ M. Szreder, „Badania opinii”, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania, Gdańsk, 2002

⁴ Źródło: <http://www.trojmiasto-ogrodow.eu/>

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

graficzny Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów został prawnie zastrzeżony 15 czerwca 2011 roku w Urzędzie Patentowym (...) Logo może się pojawiać zarówno na materiałach drukowanych do celów informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych, biznesowych, jak i podczas imprez oraz wydarzeń lokalnych i ponadlokalnych. Regulamin używania znaku PTO dostępny jest w każdym z trzech Urzędów Gmin...”⁵.

Prace nad przygotowaniem niniejszego Planu Marketingu Społecznego prowadzone są w ramach projektu „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”, dofinansowanego z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. „*Celami Projektu są podwyższenie jakości życia mieszkańców oraz budowa mechanizmów Partnerstwa w zakresie wspólnego rozwiązywania problemów, wykraczających poza obszar pojedynczej gminy. Oczekiwany rezultatem jest opracowanie dokumentów strategicznych określających optymalne kierunki rozwoju obszaru funkcjonalnego, dokumentacji projektowej najbardziej kluczowych kwestii dot. rozwiązania problemów wodno-melioracyjnych (w tym inwentaryzacji urządzeń wodnych i kompleksowego uregulowania gospodarki wodnej), na rzecz zwiększenia intermodalności połączeń komunikacyjnych oraz poprawy dostępności do Warszawy i głównych tras krajowych (w tym na terenie stref inwestycyjno-mieszkaniowych oraz sieci ścieżek rowerowych), rewitalizacji kluczowych terenów zielonych oraz rozwiązania kluczowych problemów i usług społecznych (w tym cmentarza, przedszkola, szkoły, stref rekreacji i innych) oraz docelowo wzmocnienie instytucjonalne Partnerstwa, w tym poprzez udział licznych partnerów społecznych...*”⁶.

⁵ Broszura „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów. Sąsiedzka Współpraca Mieszkańców i Partnerstwo Samorządów”, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Zielone Sąsiedztwo”, Podkowa Leśna, 2013

⁶ Źródło: <http://www.trojmiasto-ogrodow.eu/>

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

W najprostszym ujęciu Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów jest obszarem funkcjonalnym, który charakteryzuje się pewną specyfiką i odrębnością. Wspólne cechy tego obszaru obejmują nie tylko kwestie przestrzenne, czy infrastrukturalne, ale również – a może przede wszystkim – dziedzictwo historyczne i kulturowe, a także walory przyrodniczo-krajobrazowe. *„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów to przykład obszaru funkcjonalnego złożonego z sąsiadujących, niewielkich ośrodków miejskich o przenikającej się zabudowie, głównie jednorodzinnej oraz otaczających je terenów wiejskich położonych na skraju dwóch powiatów: pruszkowskiego i grodziskiego, w południowo-zachodnim paśmie Warszawskiego Obszaru Metropolitalnego...”*⁷.

1.3. Cel opracowania dokumentu

Plan Marketingu Społecznego jest adresowany do mieszkańców obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów. Dokument zawiera propozycje działań zmierzających do zwiększenia poziomu identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania, wzmocnienia tożsamości lokalnej i aktywności społecznej, a także wzrostu poczucia bezpieczeństwa. Jednym z warunków osiągnięcia sukcesu w realizacji wspomnianych celów jest silna i powszechna integracja mieszkańców gmin PTO. Wzmocnieniu więzi społecznych posłuży upowszechnienie szeroko akceptowanej wizji rozwoju gmin, m.in. poprzez zwiększenie rozpoznawalności i wykreowanie pozytywnego wizerunku marki Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów. Plan Marketingu Społecznego

⁷ Broszura „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów. Sąsiedzka Współpraca Mieszkańców i Partnerstwo Samorządów”, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Zielone Sąsiedztwo”, Podkowa Leśna, 2013

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

jest dokumentem operacyjnym, służącym realizacji powyższych celów, zaś perspektywę czasową opracowania zaplanowano do roku 2020.

1.4. Metodologia opracowywania Planu

Plan Marketingu Społecznego został opracowany na podstawie kilkuetapowych, wzajemnie powiązanych i rozłożonych w czasie działań. Pierwsze prace nad założeniami dokumentu zostały zrealizowane podczas cyklu warsztatów, przeprowadzonych w pierwszej połowie roku 2015. Kompleksową diagnozę możliwości współpracy i perspektyw rozwojowych obszaru PTO zawiera dokument „Wspólne Kierunki Rozwoju Gmin Obszaru Funkcjonalnego Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów”⁸.

Kolejnym etapem była realizacja **dużych, przekrojowych badań społecznych obszaru PTO**. Pomiar opinii mieszkańców Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów został zrealizowany w formie **cyklu badawczego**, polegającego na zastosowaniu **różnych, wzajemnie komplementarnych metod i technik badawczych** (ilościowych i jakościowych), zgodnie z zasadą **triangulacji metodologicznej**. Takie podejście pozwoliło na uzyskanie możliwie pełnej wiedzy i, w konsekwencji, przyczyniło się do sformułowania trafnych wniosków i rekomendacji z badań. **Badania ilościowe** pozwoliły na uzyskanie „twardych” danych opisujących sytuację społeczną obszaru PTO za pomocą liczb, procentów i wskaźników. Z kolei **badania jakościowe** zostały przeprowadzone przy użyciu „miękkich”, „rozumiejących” metod. Uzyskany obraz jest wielowątkowy, wielopłaszczyznowy, a także

⁸ „Wspólne Kierunki Rozwoju Gmin Obszaru Funkcjonalnego Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów”, dokument zawierający syntezę informacji zebranych podczas warsztatów strategicznych przeprowadzonych 17 i 24 kwietnia 2015 r. oraz 8 maja w Podkowie Leśnej, Milanówku i Brwinowie, moderowanych przez Grzegorza Dziarskiego i Mirosława Olczaka. Opracowanie uwzględnia również wnioski z warsztatów diagnostycznych, przeprowadzonych 7 kwietnia 2015 r.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogródów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogródów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

- ze względu na możliwość zestawienia i porównania opinii różnych grup respondentów
- wieloperspektywiczny („zasada WWW”).

Zrealizowany cykl badawczy składał się z następujących elementów:

- Analiza danych zastanych (desk research);
- Badanie ilościowe;
- Badanie jakościowe.

Analiza danych zastanych (desk research)

Analiza danych zastanych (desk research) jest metodą, która została zastosowana w początkowej fazie badania i posłużyła m.in. integracji oraz syntezie dostępnych informacji, związanych z przedmiotem badań. W tym celu skorzystano z dostępnych źródeł informacji: danych statystycznych (np. Bank Danych Lokalnych i inne źródła GUS, Statystyczne Vademecum Samorządowca, Państwowa Komisja Wyborcza, System Informacji Oświatowej MEN, wojewódzki i powiatowe urzędy pracy), dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i innych podobnych opracowań. Tę część Analizy Danych Zastanych należy potraktować jako etap przygotowawczy, który dostarczył tzw. tła badawczego i przyczynił się do skonstruowania optymalnych narzędzi badawczych (PAPI, FGI). Tam gdzie to możliwe dane gmin z obszaru PTO (Brwinów, Milanówek, Podkowa Leśna) były analizowane w szerszym ujęciu – na tle analogicznych wskaźników dla województwa mazowieckiego i ogólnopolskich.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Badanie ilościowe

Kwestionariuszowe badania techniką PAPI (Paper and Pen Interview) zostały przeprowadzone na próbie N=1581 osób. Zrealizowana została próba losowa, reprezentatywna dla populacji mieszkańców obszaru PTO (Brwinów, Milanówek, Podkowa Leśna) w wieku 15+. Była to próba adresowa, losowana techniką random route (tzw. ustalonej ścieżki). Ze względu na lokalny charakter badania dokonano niezależnego warstwowania każdej gminy na rejony statystyczne. Udział wylosowanych adresów w rejonie statystycznym odpowiada liczbie mieszkań w danym rejonie statystycznym w stosunku do liczby wszystkich mieszkań w gminie. W ramach rejonu statystycznego dokonano losowania prostego mieszkań z rozkładu równomiernego bez zwracania. Operatem losowania była baza adresowa TERYT, prowadzona przez GUS. Ankieterzy odwiedzali co drugie gospodarstwo domowe, licząc od wylosowanego punktu startowego. W każdym gospodarstwie w badaniu wzięła udział 1 osoba. Pomiar został przeprowadzony w ramach tzw. wiązek realizacyjnych, odpowiadających liczbie wylosowanych punktów startowych. Średni czas trwania wywiadu nie przekroczył 40 minut. Zrealizowana próba odzwierciedla strukturę badanej populacji ze względu na płeć, wiek oraz miejsce zamieszkania (gmina, podział miasto/wieś). Badanie ilościowe zostało zrealizowane w sierpniu i wrześniu roku 2015.

Badanie jakościowe

W ramach cyklu badawczego przeprowadzone zostały również 3 Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI), po 1 w każdej z gmin obszaru PTO (Brwinów, Milanówek, Podkowa

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Leśna). Badanie jakościowe posłużyło uzupełnieniu i pogłębieniu informacji z wcześniejszych badań ilościowych. Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI) polegały na przeprowadzeniu przez 2 moderatorów dyskusji z zaproszonymi wcześniej respondentami. Każdy z wywiadów trwał ok. 140-150 minut. Dyskusja została przeprowadzona według opracowanego wcześniej scenariusza, czasami zawierającego także dosłowną treść pytań, a jej przebieg był rejestrowany (obraz i dźwięk). W każdym ze spotkań grupowych wzięło udział 8-11 respondentów reprezentujących zarówno środowiska JST (nie więcej niż 3 osoby), jak i NGO. Wywiady zostały zrealizowane we wrześniu 2015 roku⁹.

Na końcowym etapie prac nad Planem zrealizowana została seria badań, poświęconych kluczowym dla tego dokumentu zagadnieniom (FGI, CAWI), a więc szeroko rozumianej promocji i komunikacji społecznej. Między innymi poruszane były wątki związane z rozpoznawalnością i wizerunkiem marki Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów, korzyściami ze współpracy w ramach PTO i funkcjonowania marki PTO, barierami współpracy w ramach PTO, dotychczasowymi formami promocji, kierunkami wspólnych działań, czy ustaleniem grup docelowych Planu Marketingu Społecznego.

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI) z elementami warsztatu

Blisko dwugodzinne spotkanie odbyło się w październiku roku 2015. Uczestnikami były osoby, które zajmują się (w ramach obowiązków służbowych) lub interesują się kwestią promocji i marketingu lokalnego w gminach obszaru PTO. Spotkanie miało formę dyskusji

⁹ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

grupowej z elementami warsztatu projekcyjnego. Omówione zostały najważniejsze założenia Planu Marketingu Społecznego, a także działań promocyjnych, jakie w przeszłości były podejmowane w gminach obszaru PTO¹⁰.

Badanie ilościowe - CAWI

W dniach 23-30.10.2015 r. zrealizowane zostało badanie ilościowe metodą Komputerowo Wspomaganych Wywiadów Internetowych (CAWI). Zakres tematyczny obejmował najważniejsze wątki, związane z opracowywanym Planem Marketingu Społecznego. Do udziału w badaniu zaproszone zostały osoby zainteresowane problematyką promocji i marketingu społecznego na obszarze PTO (m.in. przedstawiciele różnych sektorów: JST, NGO, przedsiębiorcy, lokalni liderzy, osoby reprezentujące grupy nieformalne...). Łącznie w badaniu wzięło udział 136 respondentów. Elektroniczna wersja kwestionariusza została umieszczona na serwerze wykonawcy i była dostępna w formie linku, który opublikowano na stronach internetowych wszystkich gmin obszaru PTO, a także rozesłano do wybranych osób i podmiotów (pocztą elektroniczną). W ten sposób uzyskane zostały opinie ekspertów i osób najbardziej zainteresowanych kwestiami związanymi z budowaniem marki lokalnej i promocją w ramach PTO¹¹.

¹⁰ Badanie ilościowe i jakościowe na potrzeby Planu Marketingu Społecznego, CAWI (N=136), FGI (N=1), Lokalne Badania Społeczne, 2015

¹¹ Źródło: jak wyżej

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

2. Diagnoza obszaru PTO

Na podstawie zrealizowanych badań ilościowych i jakościowych zgromadzony został zestaw istotnych informacji, które zostały wykorzystane podczas prac nad Planem Marketingu Społecznego.

2.1. Kontekst strategiczny, misja i wizja PTO

Wyjściowe założenia Planu Marketingu Społecznego zostały oparte na ustaleniach, wypracowanych podczas warsztatów, przeprowadzonych w kwietniu i maju 2015 r. Analizę możliwości współpracy w ramach obszaru PTO zawiera dokument „Wspólne Kierunki Rozwoju Gmin Obszaru Funkcjonalnego Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów”.

Na początku warto przytoczyć wizję rozwoju obszaru PTO, a więc plany i marzenia związane z przyszłością tego terenu. *„PTO w perspektywie 7-15 lat jest modelowym, „klimatycznym” trójmiastem ogrodów; spokojnym, przyjaznym i niepowtarzalnym miejscem do mieszkania, pracy, działalności społecznej i rozwoju osobistego; łączącym ludzi i przyrodę; jest ostoją tradycji i poszanowania dziedzictwa kulturowego i historycznego, a zarazem miejscem nowoczesnym, dynamicznym, zapewniającym najwyższe standardy i jakość życia oraz perspektywy rozwoju i integracji dla obecnych oraz przyszłych mieszkańców PTO. (...) PTO jest, rozpoznawalnym w kraju i zagranicą, Trójmiastem Ogrodów – rajem dla rowerzystów, biegaczy, wszystkich osób potrzebujących aktywności fizycznej, rekreacji i wypoczynku w otoczeniu zieleni, zabytkowej architektury i z wykorzystaniem wzorowo utrzymanej infrastruktury i obiektów sportowo-rekreacyjnych. Jest ośrodkiem*

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

oświaty i wydarzeń kulturalnych prowadzonych w nowocześnie urządzonych i wyposażonych obiektach publicznych i prywatnych”¹².

Autorzy dokumentu sformułowali również misję obszaru PTO: *„Misją współpracy w ramach PTO jest identyfikowanie, wykorzystywanie i dynamizowanie sił napędowych rozwoju obszaru PTO poprzez integrowanie kluczowych decyzji i działań dla rozwiązywania wspólnych problemów, uzupełnianie oferty usług oraz zacieśnianie współpracy wspólnot samorządowych, społecznych i gospodarczych Brwinowa, Milanówka i Podkowy Leśnej na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru z pełnym wykorzystaniem dziedzictwa, zasobów naturalnych oraz więzi społecznych i międzypokoleniowych”¹³.*

Dodatkowo opracowanie zawiera elementy, które mogą być podstawą budowania marki PTO: *„Misją PTO w zakresie kontaktów i oddziaływania społecznego (Public Relations) jest budowa wspólnej i rozpoznawalnej marki PTO w kraju – marki Trójmiasta Ogrodów. Kluczowym przesłaniem zintegrowanej komunikacji marketingowej PTO jest: Trójmiasto Ogrodów (PTO) to: bezpieczne mieszkanie, praca i odpoczynek w dobrym klimacie” (...)* Przesłanie uzupełniające promocji marki: *Trójmiasto Ogrodów (PTO) to dobrze współpracująca, gościnna i niezwykła społeczność lokalna, zapewniająca wysoką jakość życia mieszkańców i gości poprzez harmonijne powiązanie tradycji, historii, przyrody i nowoczesności, oferująca unikalną w skali kraju ofertę bycia i życia, w tym również kulturową, sportowo-rekreacyjną i oświatową... (LUB) ...społeczność lokalna, która bazując na wysokim kapitale zaufania społecznego, potrafi dobrze współpracować i w ten sposób*

¹² „Wspólne Kierunki Rozwoju Gmin Obszaru Funkcjonalnego Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów”, dokument zawierający syntezę informacji zebranych podczas warsztatów strategicznych przeprowadzonych 17 i 24 kwietnia 2015 r. oraz 8 maja w Podkowie Leśnej, Milanówku i Brwinowie, moderowanych przez Grzegorza Dziarskiego i Mirosława Olczaka. Opracowanie uwzględnia również wnioski z warsztatów diagnostycznych, przeprowadzonych 7 kwietnia 2015 r.

¹³ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

poprzez harmonijne powiązanie tradycji, historii, przyrody i nowoczesności, zapewniać wysoką jakość życia mieszkańców, przeciwdziałając niekorzystnym zjawiskom demograficznym oraz wyzwaniom społecznym”¹⁴.

Na podstawie zrealizowanych warsztatów diagnostycznych i strategicznych zidentyfikowano katalog wspólnych wartości, rozumianych jako kryteria myślenia, podejmowania decyzji i działań, jak również ich oceny. Do tak zdefiniowanych reguł wspólnego działania należą: „...*(1) dbałość o kultywowanie tożsamości, spójności kulturowej i wyjątkowości PTO, (2) ochrona dziedzictwa przyrodniczego, historycznego, urbanistycznego, architektonicznego i kulturowego, (3) dobro mieszkańców i komfort ich życia, w tym dbałość o ich podmiotowość w życiu społecznym i asymilowanie nowych mieszkańców oraz budowa atmosfery zaufania społecznego i solidarności międzypokoleniowej, (4) współpraca – oparta o zasadę i tradycję równoprawnych porozumień, więzi sąsiedzkich oraz aktywności mieszkańców – we wszystkich istotnych i mających wpływ na realizację wizji rozwoju PTO dziedzinach, tak w ramach obszaru PTO jak i w ramach współdziałania z podmiotami zewnętrznymi, (5) współpraca prowadzona zgodnie z ideą przewodnią bycia prekursorem innowacji w rozwiązywaniu wyzwań społecznych, urbanizacyjnych, ekologicznych, dotyczących rozwoju infrastruktury i tworzenia miejsc pracy bazujących na potencjale intelektualnym i wysokim kapitale społecznym mieszkańców”¹⁵.*

W cytowanym opracowaniu zamieszczona została krótka charakterystyka tożsamości wspólnot lokalnych, zamieszkujących obszar PTO: „*Jesteśmy dobrymi sąsiadami i nowoczesnymi tradycjonalistami. Cechą wyróżniającą i indywidualizującą,*

¹⁴ Źródło: jak wyżej

¹⁵ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

nadającą unikalny charakter PTO jest naczelną zasadą dobrego sąsiedztwa czerpiąca ze wspólnego dziedzictwa i poczucia wspólnoty oraz nowoczesny tradycjonalizm mieszkańców i instytucji tworzących PTO. PTO to społeczność świadoma swoich korzeni historycznych i kulturowych a zarazem nowoczesna – prekursorska w zakresie innowacji w rozwiązywaniu problemów i wyzwań społecznych, urbanistycznych, ekologicznych, technologiczno-infrastrukturalnych i tworzenia nowoczesnych miejsc pracy. Mieszkańcy PTO łączą patriotyzm lokalny wobec społeczności własnej gminy z poczuciem współzależności między gminami i współodpowiedzialności za rozwój całego obszaru PTO”¹⁶.

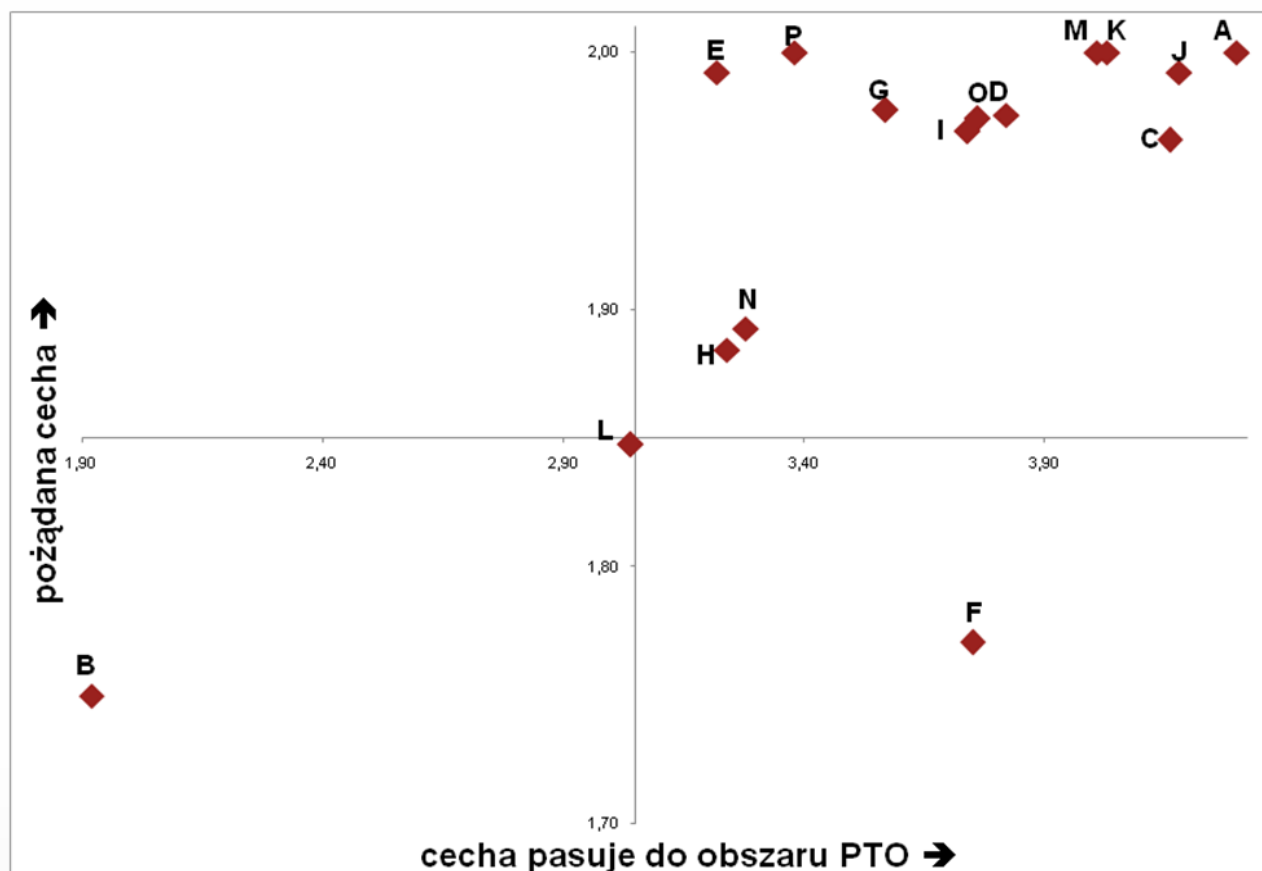
Zestaw informacji na temat wizerunku obszaru PTO zgromadzony został w badaniu internetowym z października 2015 roku. Uczestnicy pomiaru odpowiadali m.in. na pytania o aktualne i pożądane cechy tego obszaru.

¹⁶ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 1. Mapa percepcji - aktualne i pożądane cechy obszaru PTO¹⁷

cecha pasuje do obszaru PTO	pożądana cecha obszaru PTO	symbol	cecha
4,30	2,00	A	miejsce odpoczynku w ciszy i spokoju
1,92	1,75	B	atrakcyjny rynek pracy
4,16	1,97	C	miejsce o szczególnej historii, tradycji i dziedzictwie kulturowym
3,82	1,98	D	miejsce zamieszkiwane przez ludzi aktywnych społecznie
3,22	1,99	E	miejsce o wysokiej jakości życia
3,75	1,77	F	miejsce, które przyciąga nowych mieszkańców
3,57	1,98	G	miejsce wydarzeń kulturalnych

¹⁷ Badanie ilościowe i jakościowe na potrzeby Planu Marketingu Społecznego, CAWI (N=136), FGI (N=1), Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

3,24	1,88	H	miejsce atrakcyjne turystycznie
3,74	1,97	I	dogodne miejsce do uprawiania sportu
4,18	1,99	J	miejsce o bogatych walorach przyrodniczych i krajobrazowych
4,03	2,00	K	przyjazne miejsce do życia
3,04	1,85	L	miejsce, które dynamicznie się rozwija
4,01	2,00	M	miejsce bezpieczne
3,28	1,89	N	miejsce łączące tradycję z nowoczesnością
3,76	1,97	O	miejsce zamieszkiwane przez ciekawych ludzi
3,38	2,00	P	miejsce współpracy, zaufania i pozytywnych relacji między ludźmi

Na powyższym wykresie znajduje się zestawienie atrybutów przypisywanych obszarowi PTO. Oś pozioma odzwierciedla usytuowanie cech, które, zdaniem badanych, aktualnie pasują lub nie pasują do obszaru PTO. Informacje te były zbierane z wykorzystaniem czterostopniowej skali - od „zdecydowanie nie pasuje” (1) do „zdecydowanie pasuje” (4). Z kolei oś pozioma oznacza pożądane cechy obszaru PTO – tu ankietowani mogli wybrać jedną z dwóch odpowiedzi: „cecha niepożądana” (1) lub „cecha pożądana” (2). Średnie uzyskane przez poszczególne skojarzenia w dwóch powyższych pytaniach decydują o położeniu danego punktu (cechy) na osi współrzędnych. Opis symboli poszczególnych cech (legenda) znajduje się w tabeli pod wykresem.

Do skojarzeń, które, zdaniem ankietowanych, pasują do obszaru PTO i są zarazem najbardziej pożądane należą: „miejsce odpoczynku w ciszy i spokoju”, „miejsce o bogatych walorach przyrodniczych i krajobrazowych”, „miejsce o szczególnej historii, tradycji i dziedzictwie kulturowym”, „przyjazne miejsce do życia” i „miejsce bezpieczne”. Dwie kolejne cechy wskazywane są jako bardzo pożądane, jednak część badanych ma wątpliwości, czy aktualnie pasują one do obszaru PTO: „miejsce współpracy, zaufania i pozytywnych relacji między ludźmi” oraz „miejsce o wysokiej jakości życia”. Cechą, która w dużym stopniu pasuje do obszaru PTO, choć nie wszyscy badani postrzegają ją jako pożądaną jest przyciąganie nowych mieszkańców. Najmniej adekwatnym i relatywnie najmniej pożądanym atrybutem są skojarzenia z atrakcyjnym rynkiem pracy. Warto

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

podkreślić, że wszystkie wymienione cechy postrzegane były jako pożądane, a odnotowane różnice między udziałami poszczególnych odpowiedzi są nieznaczne.

Wykres 2. Pożądane cechy obszaru PTO w roku 2020¹⁸

Dane zamieszczone na powyższym wykresie zostały zebrane na podstawie odpowiedzi na pytanie otwarte. Najczęściej wymienianą cechą, jaka, zdaniem badanych, powinna charakteryzować obszar PTO w roku 2020 jest przyjazność dla mieszkańców. Inne pożądane atrybuty to bezpieczeństwo, skojarzenia z kulturą i bogatym życiem kulturalnym,

¹⁸ Źródło: jak wyżej

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

integracja społeczna i wewnętrzna spójność oraz sprawna komunikacja publiczna, cisza i spokój, atrakcyjność, walory przyrodniczo-krajobrazowe, a także czystość i porządek.

Cenny zestaw informacji na temat cech badanego obszaru i – tym samym – możliwości pozycjonowania marki PTO zebrany został podczas Zogniskowanego Wywiadu Grupowego (FGI) z ekspertami z zakresu komunikacji społecznej. Najważniejsze wątki dyskusji dotyczyły:

- akcyjności, doraźności i projektowego charakteru dotychczasowych działań w ramach PTO, braku wystarczającej koordynacji;
- niesprawnej komunikacji między partnerami, braku przepływu informacji;
- wykorzystania lokalnego potencjału i energii społecznej, potrzeby inwestowania i promowania ludzi, którzy mogą być „żywą reklamą obszaru PTO”;
- kreowania „odrchu korzystania z lokalności”, a więc np. korzystania z miejscowej oferty kulturalnej, sportowej, rozrywkowej, opieki medycznej... → w opinii badanych jakość tej oferty jest wysoka, natomiast problemem jest brak sprawnej komunikacji społecznej: „oni wolą jechać do Warszawy...”;
- potrzeby wytwarzania pozytywnych relacji sąsiedzkich między gminami obszaru PTO, partnerstwa i kultury współpracy, podkreślenia korzyści ze współpracy, „poczucia, że razem możemy więcej osiągnąć...”;
- dostarczenia mieszkańcom konkretnych korzyści z zamieszkiwania na obszarze PTO, np. przywileje w postaci „Karty mieszkańca PTO”, która uprawniałaby do zniżek podczas korzystania z wybranych usług społecznych → poczucie przynależności i elitarności¹⁹.

¹⁹ Źródło: jak wyżej

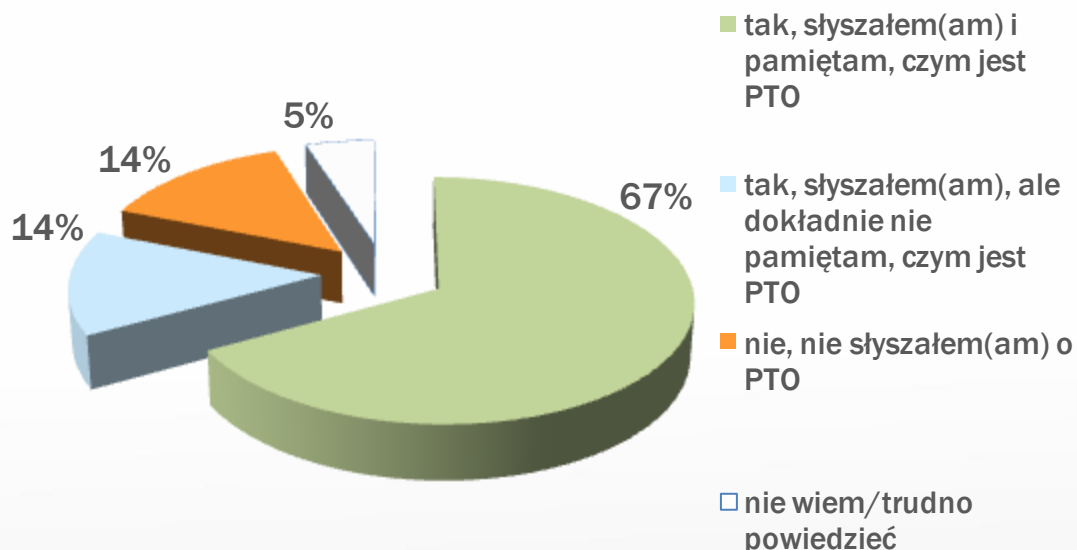

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

2.2. Rozpoznawalność marki PTO

Podstawowe dane na temat rozpoznawalności marki Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów zostały zebrane w ramach sondażu z roku 2015 r., zrealizowanego przez firmę Lokalne Badania Społeczne.

Wykres 3. Znajomość nazwy Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów²⁰

²⁰ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

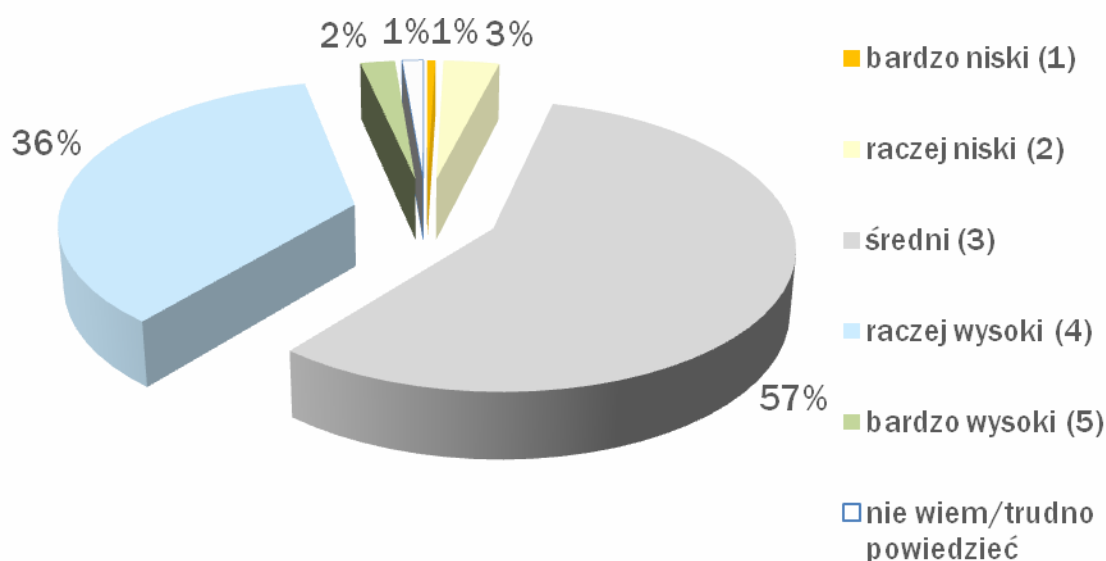
Przeszło 8 na 10 badanych deklaruje znajomość marki Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów, przy czym 2/3 respondentów pamięta, czym jest PTO. Najwyższą świadomość marki odnotowano wśród czterdziestolatków (74 proc.), mieszkańców Milanówka (76 proc.) w porównaniu z osobami zamieszkującymi w Podkowie Leśnej oraz gminie Brwinów (67 i 61 proc.), osób z wykształceniem średnim (72 proc.), posiadających stałą pracę (73 proc.), ankietowanych o łącznych dochodach w gospodarstwie domowym w przedziale 3 001 - 5 000 zł miesięcznie (73 proc.), osób zamieszkujących w swoich gminach co najmniej od 9 lat, ale nie od urodzenia (71 proc.), respondentów pozytywnie oceniających jakość życia i działalność władz swoich gmin (71 i 73 proc.), a także w grupach czytelników lokalnej prasy (74 proc.) oraz osób głosujących w ostatnich wyborach samorządowych (73 proc.).

2.3. Identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania

W cytowanym wyżej opracowaniu z roku 2015 można również odnaleźć bogaty zestaw danych na temat poczucia tożsamości lokalnej i związku z miejscem zamieszkania.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 4. Ocena poziomu życia w gminie²¹

Blisko 40 proc. badanych pozytywnie ocenia jakość życia w swoich gminach, natomiast odmienną opinię na ten temat formułuje 4 na 100 uczestników pomiaru. Średnia równa 3,36 oznacza notę nieco wyższą od środkowej kategorii w skali pięciostopniowej. Wyraźnie widać, że rozkład uzyskanych wyników jest w małym stopniu spolaryzowany (zdecydowana przewaga opinii umiarkowanych nad skrajnymi). Najwyższy poziom zadowolenia z jakości życia odnotowano w Podkowie Leśnej (60 proc. ocen pozytywnych) w porównaniu z Milanówkiem i gminą Brwinów (odpowiednio – 38 i 33 proc.), ponadto najwyższe oceny formułują respondenci z wykształceniem wyższym (45 proc.),

²¹ Źródło: jak wyżej

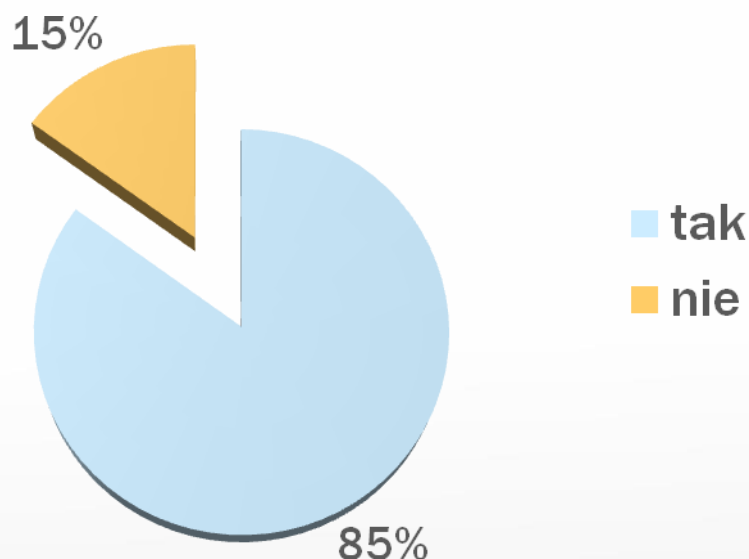

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

osoby posiadające stałą pracę (42 proc.), a także ankietowani, których łączne dochody w gospodarstwie domowym są wyższe niż 3 000 zł miesięcznie.

Dodajmy, że w badaniu internetowym z października 2015 roku 35 proc. respondentów oceniło poziom życia na obszarze PTO jako wysoki, 15 proc. – jako niski. Najczęściej udzielano umiarkowanych odpowiedzi – pozytywnych lub negatywnych. Połowa badanych uważa, że poziom życia na obszarze PTO jest średni, przeciętny²².

Wykres 5. Poczucie związku ze swoją gminą²³

²² Badanie ilościowe i jakościowe na potrzeby Planu Marketingu Społecznego, CAWI (N=136), FGI (N=1), Lokalne Badania Społeczne, 2015

²³ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Zdecydowana większość uczestników badania deklaruje, że czują się związani ze swoją gminą. Tego rodzaju przekonanie najczęściej podzielają respondenci w wieku 50-59 lat (91 proc.), mieszkańcy Podkowy Leśnej i Milanówka (odpowiednio – 93 i 88 proc.) w porównaniu z osobami zamieszkującymi w gminie Brwinów (81 proc.), ankietowani o łącznych dochodach w gospodarstwie domowym między 3 001 a 5 000 zł miesięcznie (88 proc.), badani zamieszkujący w swoich gminach od urodzenia (92 proc.), respondenci pozytywnie oceniający jakość życia i działalność władz swoich gmin (88 i 89 proc.), czytelnicy lokalnej prasy (88 proc.), osoby głosujące w ostatnich wyborach samorządowych (89 proc.), a także działacze miejscowych organizacji społecznych (91 proc.).

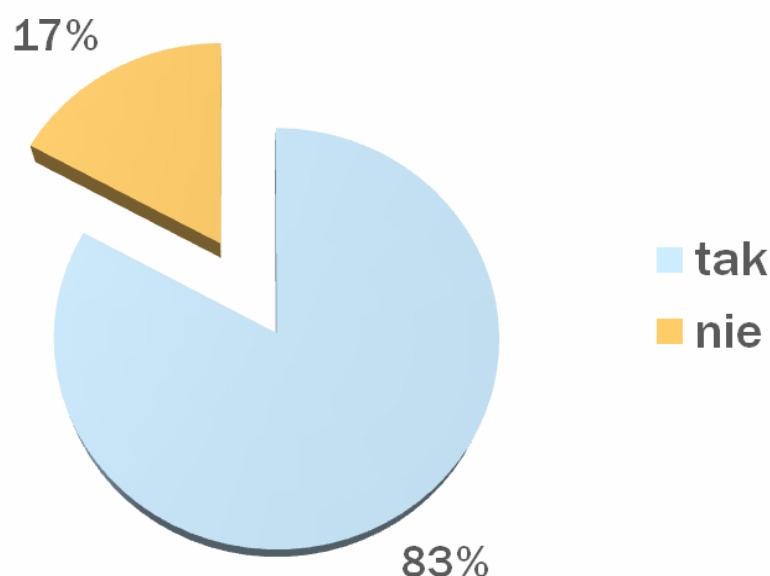
Dodajmy, że w badaniu metodą CAWI z października 2015 roku poczucie związku z aktualnie zamieszkiwaną gminą zadeklarowało 9 na 10 uczestników pomiaru²⁴.

²⁴ Badanie ilościowe i jakościowe na potrzeby Planu Marketingu Społecznego, CAWI (N=136), FGI (N=1), Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 6. Czy wiąże Pan(i) przyszłość – Pana(i) i Pana(i) rodziny – ze swoją gminą?²⁵

Przyszłość własną i swojej rodziny z aktualnie zamieszkiwaną gminą najczęściej wiążą respondenci w wieku 40-59 lat (88 proc.), mieszkańcy Podkowy Leśnej i Milanówka (odpowiednio – 93 i 86 proc.) w porównaniu z osobami zamieszkującymi w gminie Brwinów (79 proc.), mieszkańcy wsi (86 proc.), osoby z wykształceniem wyższym (87 proc.), osoby posiadające stałą pracę (85 proc.), ankietowani o łącznych dochodach w gospodarstwie domowym powyżej 5 000 zł miesięcznie (86 proc.), badani zamieszkujący

²⁵ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

w swoich gminach od urodzenia (86 proc.), respondenci pozytywnie oceniający jakość życia i działalność władz swoich gmin (88 i 85 proc.), czytelnicy lokalnej prasy (87 proc.), osoby głoszące w ostatnich wyborach samorządowych (88 proc.), a także działacze NGO (92 proc.).

Analogiczne pytanie zadano w badaniu internetowym z października roku 2015, przy czym odpowiedzi twierdzącej udzieliło 89 proc respondentów²⁶.

2.4. Kapitał społeczny, partycypacja obywatelska, aktywność i integracja społeczna mieszkańców

Tabela 7. Liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców, dane za rok 2014²⁷

Jednostki terytorialne	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców
gmina Brwinów	27
Brwinów miasto	30
Brwinów wieś	25
Milanówek	34
Podkowa Leśna	78
Obszar PTO	34
województwo mazowieckie	41
Polska	33

Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na populację obszaru PTO jest relatywnie niska w porównaniu do wskaźników regionalnych i zbliżona do parametrów

²⁶ Badanie ilościowe i jakościowe na potrzeby Planu Marketingu Społecznego, CAWI (N=136), FGI (N=1), Lokalne Badania Społeczne, 2015

²⁷ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

ogólnopolskich. Po raz kolejny można mówić o dużych różnicach między poszczególnymi gminami. Największe nasycenie podmiotami reprezentującymi „trzeci sektor” odnotowano w Podkowie Leśnej, natomiast najmniej aktywni są mieszkańcy gminy Brwinów, przy czym wskaźnik ten „zanizają” osoby zamieszkujące na obszarach wiejskich. Dodajmy, że powyższe zestawienie odzwierciedla jedynie współczynnik liczby zarejestrowanych podmiotów w odniesieniu do populacji danej gminy, a nie realny poziom uczestnictwa w działalności „trzeciego sektora”.

Tabela 8. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych roku 2010 i 2014²⁸

jednostki terytorialne	frekwencja w wyborach samorządowych, 21.11.2010 r.	frekwencja w wyborach samorządowych, 16.11.2014 r.
gmina Brwinów	55,19%	50,35%
Milanówek	50,31%	55,27%
Podkowa Leśna	63,66%	61,43%
Obszar PTO	54,15%	54,50%
woj. mazowieckie	50,96%	51,07%
Polska	47,31%	47,40%

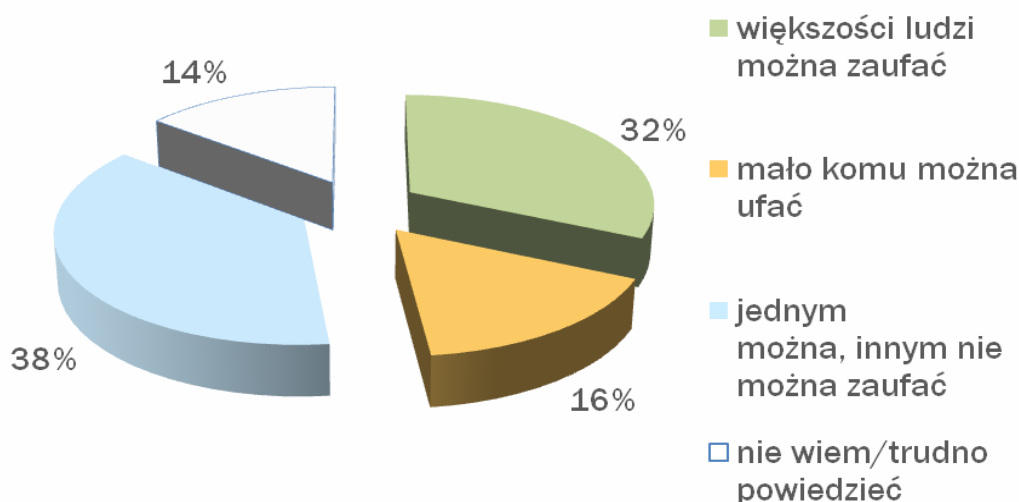
Frekwencja w wyborach samorządowych na obszarze PTO jest relatywnie wysoka na tle wskaźników regionalnych i ogólnokrajowych. Dodajmy, że poziom uczestnictwa w głosowaniu na terytorium objętym badaniem jest zbliżony w roku 2010 i 2014. Szczególnie wysoką frekwencję odnotowano w Podkowie Leśnej. Z kolei największe różnice dotyczące liczby głosujących wystąpiły w gminach: Brwinów (spadek o niemal 5 punktów procentowych w latach 2010-2014) i Milanówek (wzrost o 5 pp.), co mogło być związane z aktualnymi wydarzeniami na lokalnej scenie politycznej.

²⁸ Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Poniżej prezentujemy wybrane dane z sondażu opinii mieszkańców obszaru PTO z roku 2015, przeprowadzonego przez firmę Lokalne Badania Społeczne.

Wykres 9. Sposób postrzegania relacji z innymi²⁹

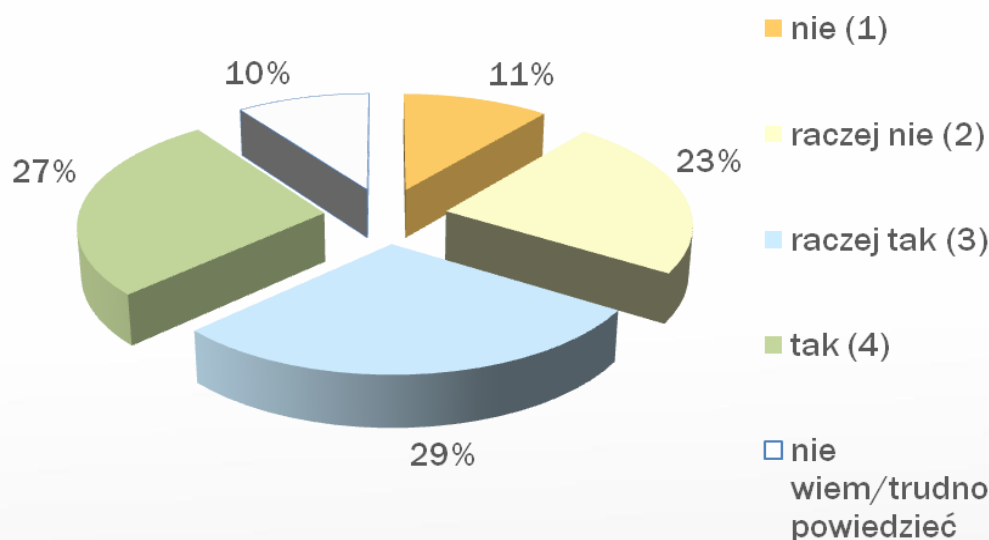
Jednym z istotnych komponentów kapitału społecznego jest zaufanie do innych, co znajduje odzwierciedlenie w wielu badaniach socjologicznych. Niemal co trzeci mieszkaniec obszaru PTO podziela pogląd, że „większości ludzi można zaufać”, co można uznać za relatywnie wysoki wynik, biorąc pod uwagę wskaźniki ogólnopolskie. Warto zaznaczyć, że niski poziom zaufania i – generalnie – kapitału społecznego jest charakterystyczną cechą

²⁹ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

polskiego społeczeństwa i zarazem jedną z istotnych barier rozwojowych naszego kraju³⁰. Wysoki poziom zaufania do innych najczęściej deklarują osoby w wieku 20-29 lat (38 proc.), mieszkańcy Podkowy Leśnej (40 proc.) na tle respondentów z gminy Brwinów i Milanówka (odpowiednio – 34 i 27 proc.), ankietowani, których miesięczne dochody w gospodarstwie domowym przekraczają 3 000 zł (37 proc.). Przekonanie, iż większości ludzi można zaufać współwystępuje z pozytywną oceną jakości życia, a także wysokim poziomem zadowolenia z działalności władz gmin położonych na obszarze PTO.

Wykres 10. Poczucie wpływu na bieg spraw lokalnych³¹

³⁰ Tego rodzaju konkluzję można odnaleźć w licznych analizach eksperckich i raportach z badań, jak np. „Diagnoza społeczna” prof. Janusza Czapińskiego.

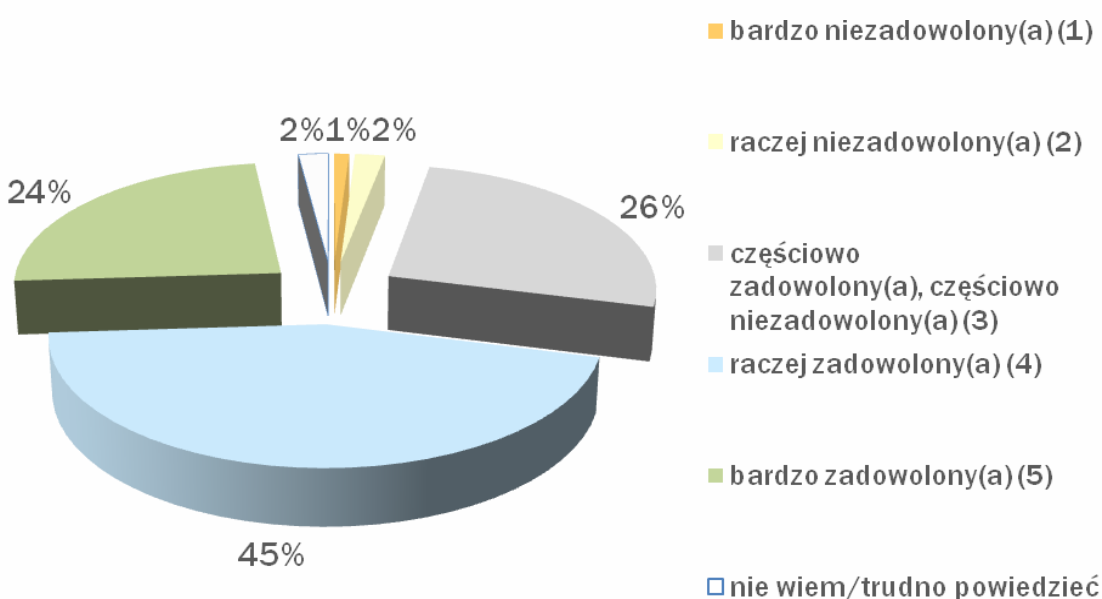
³¹ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Przeszło połowa uczestników pomiaru deklaruje, że tacy ludzie, jak oni mają wpływ na to, co dzieje się w ich gminach. Średnia w skali 1-4 wynosi 2,81. Na tle pozostałych grup respondentów powyższy pogląd najczęściej akceptują osoby w wieku 20-29 lat (63 proc.), mieszkańcy Podkowy Leśnej i gminy Brwinów (odpowiednio – 64 i 60 proc.) w porównaniu z ankietowanymi z Milanówka (49 proc.), mieszkańcy obszarów wiejskich (63 proc.), badani z wykształceniem wyższym (65 proc.), posiadający stałą pracę (62 proc.), ankietowani o łącznych dochodach w gospodarstwie domowym powyżej 5 000 zł miesięcznie (70 proc.), respondenci pozytywnie oceniający jakość życia i działalność władz swoich gmin (69 i 66 proc.), czytelnicy lokalnej prasy (60 proc.), osoby głoszące w ostatnich wyborach samorządowych (61 proc.), a także działacze miejscowych organizacji społecznych (71 proc.).

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 11. Poziom zadowolenia z relacji z sąsiadami³²

Blisko 70 proc. badanych mieszkańców obszaru PTO ocenia swoje relacje z sąsiadami jako zadowalające. Średnia równa 3,93 jest bliska umiarkowanie pozytywnej kategorii odpowiedzi („4”). Najwyższy poziom zadowolenia deklarują mieszkańcy Milanówka (73 proc.), osoby zamieszkujące w swoich gminach od urodzenia (74 proc.), respondenci pozytywnie oceniający jakość życia i działalność władz swoich gmin (83 i 75 proc.), czytelnicy lokalnej prasy (74 proc.), jak również osoby głosujące w ostatnich wyborach samorządowych (74 proc.).

³² Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 12. Podejmowanie różnych form aktywności społecznej³³

Najczęściej występujące przejawy zaangażowania to korzystanie z czynnego prawa wyborczego, udział w spotkaniach z przedstawicielami samorządu terytorialnego, a także popieranie inicjatyw społecznych w sprawach lokalnych. **63 proc. badanych podejmowało przynajmniej jedną z wymienionych form aktywności obywatelskiej.** Tego rodzaju zaangażowanie najczęściej deklarują osoby w wieku 60 lat lub starsze (70 proc.), mieszkańcy Milanówka (69 proc.), osoby prowadzące działalność gospodarczą (76 proc.),

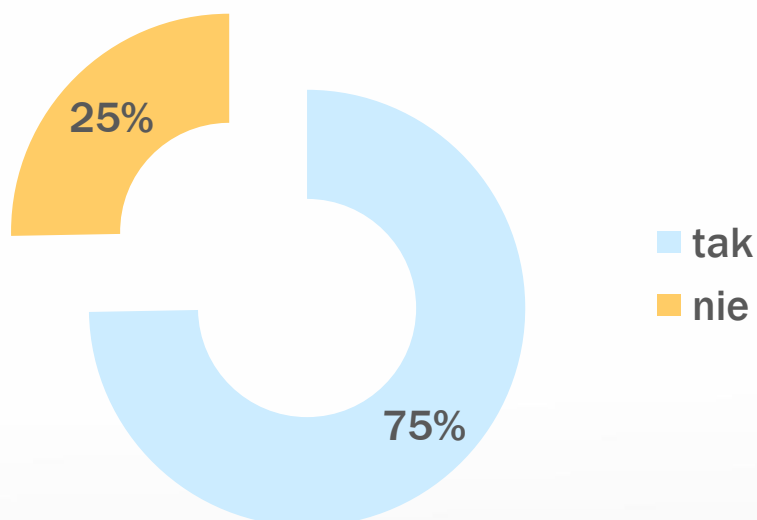
³³ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

emeryci i renciści (68 proc.) i respondenci posiadający stałą pracę (67 proc.), osoby zamieszkujące w swoich gminach nie krócej niż 9 lat, ale nie od urodzenia (74 proc.), respondenci pozytywnie oceniający działalność władz swoich gmin (67 proc.), a także czytelnicy lokalnej prasy (73 proc.). Dodajmy, że zaangażowaniu w sprawy publiczne sprzyja wykształcenie badanych. Na uwagę zasługują również niskie wskaźniki aktywności wśród młodzieży, a także – co w dużym stopniu jest tożsame – uczniów i studentów.

Wykres 13. Czytelnictwo prasy lokalnej na obszarze PTO³⁴

$\frac{3}{4}$ badanych mieszkańców obszaru PTO czytało lub przeglądało jakąkolwiek gazetę lokalną (o zasięgu gminnym lub powiatowym) w okresie ostatniego roku. Dodajmy, że w klasycznych badaniach kapitału społecznego właśnie konsumpcja lokalnych mediów jest uznawana za jeden z kluczowych wskaźników zaangażowania obywatelskiego³⁵. Miejscową

³⁴ Źródło: jak wyżej

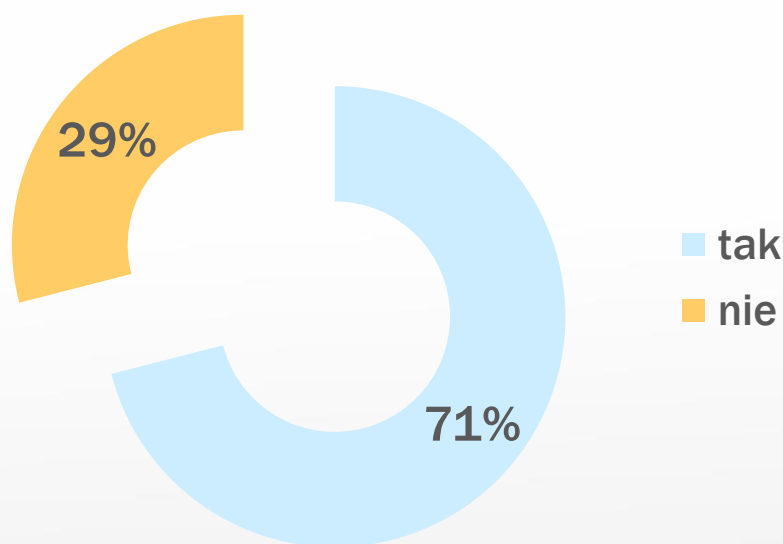
³⁵ Patrz: Robert D. Putnam

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

prasę częściej czytają kobiety (77 proc.) niż mężczyźni (71 proc.). Z tego rodzaju mediów najczęściej korzystają osoby w wieku 40-49 lat (80 proc.), mieszkańcy Milanówka (86 proc.), ankietowani z wykształceniem średnim (77 proc.), osoby prowadzące działalność gospodarczą (86 proc.) oraz posiadające stałą pracę (77 proc.), ankietowani, których łączne dochody w gospodarstwie domowym nie przekraczają 3 000 zł miesięcznie (81 proc.), osoby mieszkające w swoich gminach nie krócej niż 9 lat, ale nie od urodzenia (79 proc.), respondenci pozytywnie oceniający działalność władz samorządowych (79 proc.), głosujący w ostatnich wyborach samorządowych (88 proc.) i działacze miejscowych organizacji pozarządowych (90 proc.).

Wykres 14. Głosowanie w ostatnich wyborach samorządowych Jesienią 2014 roku³⁶

³⁶ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

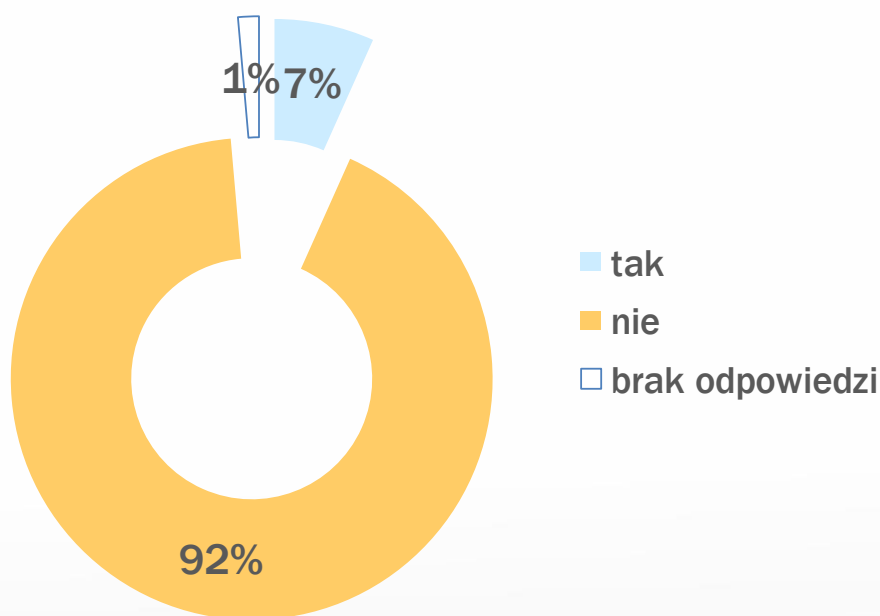
Przeszło 7 na 10 badanych deklaruje, że wzięło udział w ostatnich wyborach lokalnych, które odbyły się jesienią roku 2014. Z czynnego prawa wyborczego najczęściej korzystają kobiety (74 proc.), osoby z wykształceniem co najmniej średnim (75 proc.), osoby prowadzące działalność gospodarczą (80 proc.) oraz posiadające stałą pracę (76 proc.), ankietowani, których łączne dochody w gospodarstwie domowym mieszczą się w przedziale 1 501 – 5 000 zł miesięcznie (75 proc.), osoby mieszkające w swoich gminach nie krócej niż 9 lat, ale nie od urodzenia (77 proc.), respondenci pozytywnie oceniający działalność władz samorządowych (76 proc.), czytelnicy lokalnej prasy (84 proc.) i działacze miejscowych organizacji „trzeciego sektora” (88 proc.).

W poszczególnych gminach obszaru PTO uzyskane zostały następujące wyniki: 78 proc. badanych mieszkańców Milanówka deklaruje, że wzięło udział w głosowaniu jesienią 2014 roku, w gminie Brwinów analogiczny wskaźnik wynosi 69 proc., natomiast w Podkowie Leśnej – 58 proc. Przypomnijmy, że faktyczna frekwencja wyborcza wyniosła – odpowiednio – 55,27 proc., 50,35 proc. i 61,43 proc. Oznacza to, że jedynie w przypadku Podkowy Leśnej uzyskany wynik jest zbliżony do stanu rzeczywistego, zaś w dwóch pozostałych jednostkach administracyjnych jest on wyraźnie „zawyżony”. W tym miejscu należy wspomnieć, że podobna sytuacja jest typowa dla pomiarów frekwencji wyborczej, która jest trudna do oszacowania ze względu na specyficzne postawy i zachowania obywatelskie Polaków. W większości badań socjologicznych deklarowany przez respondentów udział w głosowaniu jest zdecydowanie wyższy niż faktyczna frekwencja wyborcza. Innymi słowy, wyniki są „przeszacowane”, ponieważ znaczna część ankietowanych deklaruje udział w wyborach wbrew stanowi faktycznemu. Zazwyczaj ta różnica między deklarowaną a faktyczną frekwencją wyborczą wynosi około 20-25 punktów procentowych. Zapytani o udział w wyborach ankietowani odpowiadają, kierując się

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

swoiście rozumianą „polityczną poprawnością”. Powszechnie przyjmowany wzorzec dobrego obywatela zakłada pewne minimum społecznej aktywności, a więc również korzystanie z czynnego prawa wyborczego. Z tego powodu część badanych nie do końca szczerze deklaruje udział w głosowaniu, co jest rezultatem występowania tzw. „efektu ankietera”.

Wykres 15. Członkostwo w organizacjach pozarządowych³⁷

7 proc. ankietowanych mieszkańców obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów deklaruje działalność w przynajmniej jednej organizacji pozarządowej. W tym miejscu warto dodać, że uzyskane wyniki są nieco niższe od danych ogólnopolskich. Dla porównania - według pomiarów Centrum Badania Opinii Społecznej w 2007 roku przynależność do organizacji społecznych deklarowało 11 proc. Polaków. Z kolei badania

³⁷ Źródło: jak wyżej

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

prowadzone przez Stowarzyszenie Klon/Jawor (także z 2007 roku) wskazują, że 13 proc. Polaków deklaruowało członkostwo w organizacjach pozarządowych, grupach, ruchach społecznych lub religijnych.

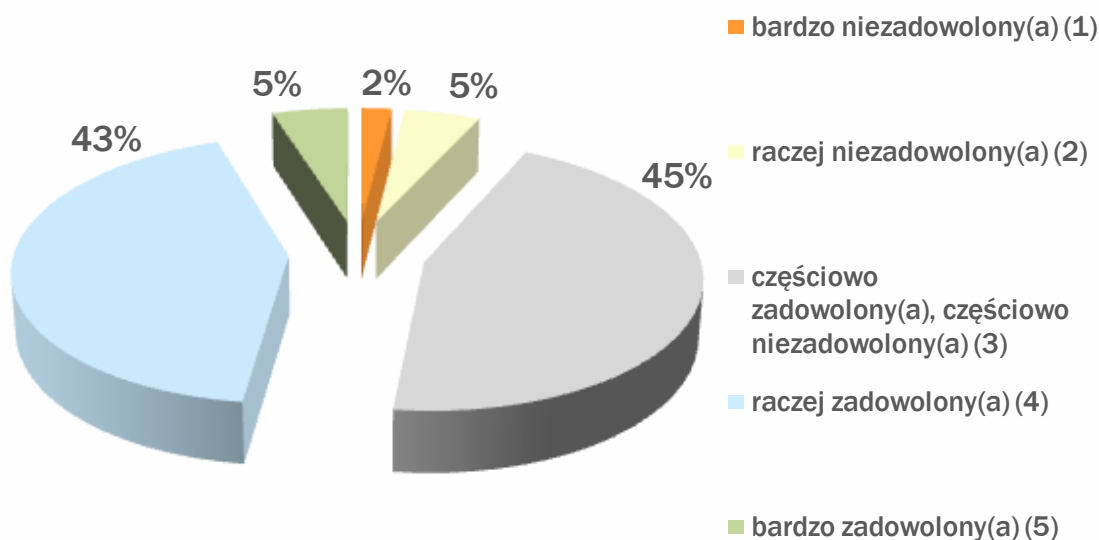
Członkostwo w organizacjach zdecydowanie częściej deklarują mieszkańcy Podkowy Leśnej (13 proc.) w porównaniu z osobami zamieszkującymi w Milanówku oraz gminie Brwinów (po 6 proc.). Działaczami NGO najczęściej są osoby w wieku 60 lub więcej lat (10 proc.), czytelnicy lokalnej prasy i głosujący w ostatnich wyborach samorządowych, które odbyły się jesienią roku 2014 (po 8 proc.).

20 proc. badanych wymienia (w pytaniu otwartym, bez podanej kafeterii odpowiedzi) nazwę przynajmniej 1 organizacji pozarządowej – najwięcej w Milanówku (31 proc.) i Podkowie Leśnej (30 proc.), zaś zdecydowanie mniej w gminie Brwinów (10 proc.). Nazwy podmiotów reprezentujących trzeci sektor częściej kojarzą osoby zamieszkujące w miastach (23 proc.) w porównaniu z mieszkańcami obszarów wiejskich (9 proc.). Uzyskane wyniki są bardzo rozproszone – nazwy poszczególnych organizacji najczęściej wymieniało od kilku do kilkunastu osób, ponadto część badanych miała trudności z podaniem prawidłowych nazw niektórych podmiotów. Do najbardziej rozpoznawalnych organizacji na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów należą: Stowarzyszenie „Razem dla Milanówka” (3 proc.), dalej – Związek Harcerstwa Polskiego, Caritas, Ochotnicze Straże Pożarne, Uniwersytety Trzeciego Wieku, Fundacja Doroty Stalińskiej „Nadzieja” (po 2 proc.) i wreszcie – Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Liga Ochrony Przyrody, Towarzystwo Miłośników Milanówka, LGD „Zielone Sąsiedztwo”, Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, Towarzystwo Przyjaciół Brwinowa (po 1 proc.). Co niezmiernie istotne, powyższe odsetki odzwierciedlają poziom spontanicznej znajomości nazw wymienionych podmiotów. Dodajmy, że w grupie najbardziej rozpoznawalnych podmiotów znalazły się zarówno stowarzyszenia lub fundacje

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

lokalne, a także miejscowe oddziały dużych organizacji o zasięgu ogólnopolskim, które prowadzą działalność skierowaną do mieszkańców obszaru PTO.

Wykres 16. Poziom zadowolenia z działalności miejscowych organizacji pozarządowych³⁸

Znacząca grupa badanych nie posiada wiedzy, ani nie ma skryształizowanej opinii na temat działalności lokalnych NGO, zatem na powyższe pytanie odpowiadały tylko osoby, które potrafiły sformułować tego rodzaju ocenę. Podstawą procentowania jest grupa 708 osób, zaś w obliczeniach pominięte zostały braki danych, a także odpowiedzi „ucieczkowe”, typu „nie wiem/trudno powiedzieć”.

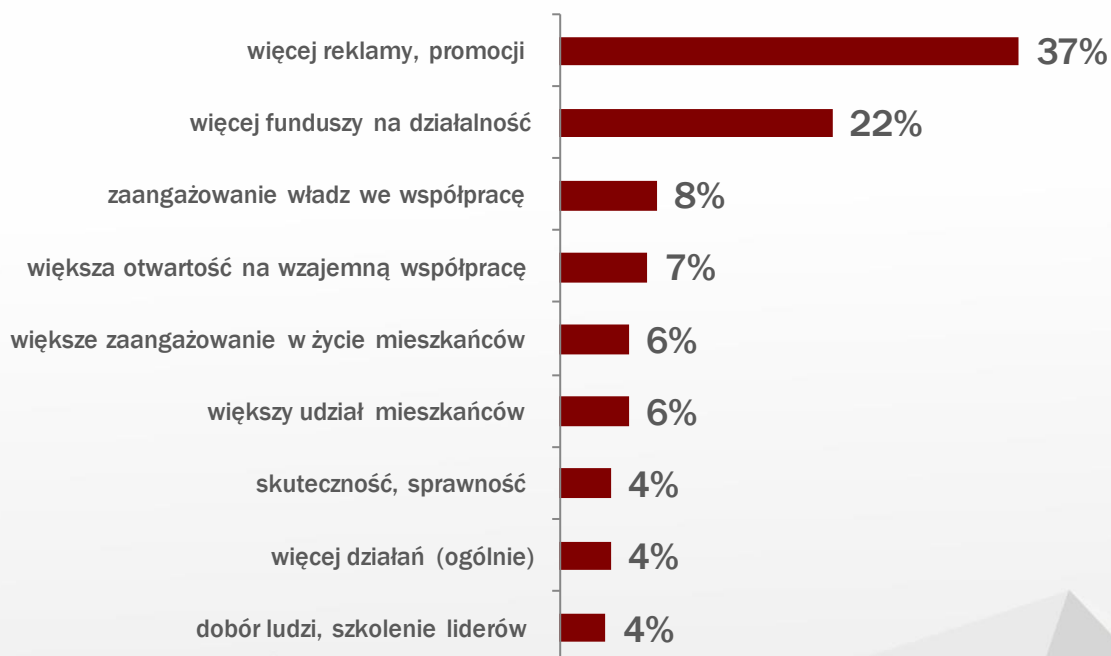
Wyraźnie widać, że oceny pozytywne (48 proc.) zdecydowanie przeważają nad negatywnymi (7 proc.). Średnia w skali 1-5 wynosi 3,43, co oznacza ocenę znajdującą się

³⁸ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

między dwiema kategoriami odpowiedzi: umiarkowanie pozytywną („4”) oraz neutralną lub ambiwalentną („3”). Najwyższy poziom zadowolenia deklarują respondenci w wieku 60 lub więcej lat (54 proc.), mieszkańcy Podkowy Leśnej (66 proc.) i Milanówka (54 proc.) w porównaniu z respondentami z Brwinowa (37 proc.), mieszkańcy miast (50 proc.) na tle osób zamieszkujących na obszarach wiejskich (34 proc.), osoby zamieszkujące w swoich gminach od urodzenia (53 proc.), respondenci pozytywnie oceniający jakość życia i działalność władz swoich gmin (58 i 55 proc.), czytelnicy lokalnej prasy (51 proc.), jak również osoby głoszące w ostatnich wyborach samorządowych (51 proc.), a także sami zainteresowani – działacze miejscowych NGO (60 proc.).

Wykres 17. Propozycje zmian lub usprawnień w działalności lokalnych organizacji pozarządowych³⁹

³⁹ Źródło: jak wyżej

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Powyższe dane zostały zebrane na podstawie odpowiedzi na pytanie otwarte. Podstawą procentowania są osoby, które wskazały propozycje zmian lub usprawnień w działalności miejscowych NGO (266 osób). Najczęściej formułowany był pogląd, że organizacje potrzebują więcej reklamy, działań promocyjnych i marketingowych, aby w większym stopniu niż dotychczas ukazywać swoją działalność lokalnej społeczności i włączać mieszkańców do swoich przedsięwzięć. 22 proc. badanych, którzy odpowiedzieli na to pytanie uważa, że miejscowe organizacje potrzebują więcej środków finansowych. Z pewnością można to interpretować jako zachętę dla NGO do bardziej skutecznego aplikowania o środki zewnętrzne, ale również – przynajmniej w części – tego rodzaju przekonanie wiąże się z oczekiwaniem, że władze samorządowe będą przeznaczać więcej funduszy na współpracę z NGO (np. w ramach powierzania lub wspierania zadań publicznych, jak również innych dostępnych instrumentów współpracy finansowej JST i NGO). Powyższą tezę wzmacnia fakt, że 8 proc. ankieterów odpowiadających na to pytanie wprost wyraża pogląd, że samorządy powinny w większym stopniu angażować się we współpracę z „trzecim sektorem”. Co ciekawe, 7 proc. uważa, że same organizacje powinny zacieśniać wzajemną współpracę, z korzyścią dla siebie i podejmowanych działań społecznych.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Tabela 18. Akceptacja stwierdzeń na temat działalności organizacji pozarządowych⁴⁰

	Organizacje pozarządowe aktywnie biorą udział w lokalnym życiu publicznym	Organizacje pozarządowe w mojej gminie posiadają wyrazistych liderów	Organizacje pozarządowe w mojej gminie są ważnym partnerem społecznym dla instytucji publicznych (np. gminy)	Organizacje pozarządowe w mojej gminie mają roszczeniowe nastawienie względem instytucji publicznych (np. gminy)	Organizacje pozarządowe w mojej gminie w większym stopniu realizują własne interesy niż działają na rzecz społeczeństwa
zdecydowanie się zgadzam (5)	8%	12%	10%	10%	8%
raczej się zgadzam (4)	25%	15%	15%	14%	14%
częściowo się zgadzam, częściowo się nie zgadzam (3)	50%	55%	55%	56%	50%
raczej się nie zgadzam (2)	12%	11%	14%	14%	20%
zdecydowanie się nie zgadzam (1)	5%	7%	6%	6%	8%
ZGADZAM SIĘ (4+5)	33%	27%	25%	24%	22%
NIE ZGADZAM SIĘ (1+2)	17%	18%	20%	20%	28%
Średnia (skala 1-5)	3,19	3,15	3,08	3,06	2,94

Respondentom zaprezentowano 5 stwierdzeń na temat funkcjonowania lokalnych organizacji pozarządowych. Ankietowani mogli zgodzić się lub nie zgodzić z ich treścią, wykorzystując pięciostopniową skalę akceptacji. W obliczeniach pominięte zostały braki danych, a także odpowiedzi „ucieczkowe”, typu „nie wiem/trudno powiedzieć”. Wyraźnie widać, że uzyskane rozkłady danych są w małym stopniu spolaryzowane, a przynajmniej połowa badanych udzieliła odpowiedzi neutralnej lub ambiwalentnej. Respondenci skłaniają się ku opiniom, że sektor pozarządowy jest istotnym uczestnikiem lokalnego życia publicznego, a miejscowe NGO posiadają wyrazistych liderów. W najmniejszym stopniu podzielany jest pogląd, że NGO skupiają się na realizacji własnych interesów, zamiast działać na rzecz dobra wspólnego.

⁴⁰ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Kwestie aktywności społecznej i partycypacji omawiane były również podczas Zogniskowanych Wywiadów Grupowych w trzech gminach obszaru PTO.

Rysunek 19. Charakterystyka aktywności społecznej na obszarze PTO⁴¹

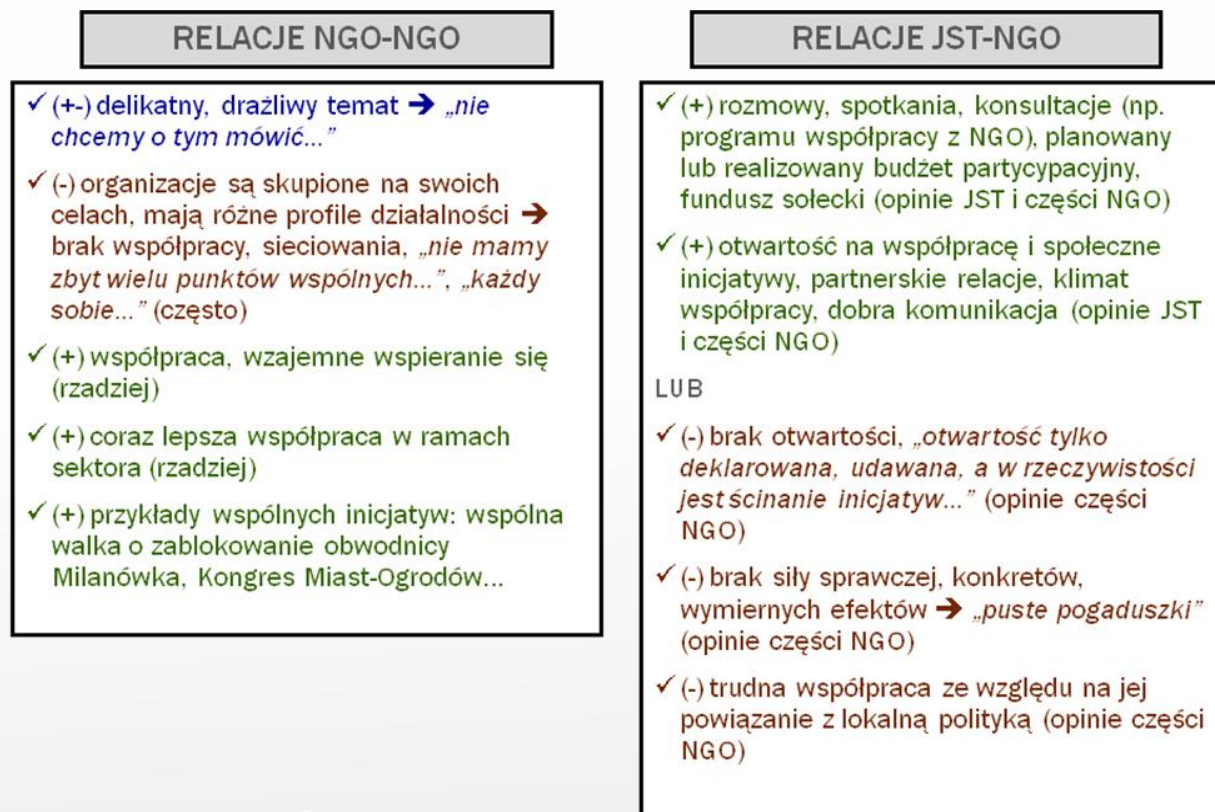
<p>WARUNKI SPRZYJAJĄCE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lokalni liderzy, animatorzy społecznego działania (najczęściej) → koniecznym warunkiem aktywizacji lokalnej społeczności jest wykreowanie liderów, a także sposób ich funkcjonowania, wzajemne relacje, przyjęty model współpracy. Naturalna rywalizacja między liderami musi być prowadzona „na zdrowych zasadach”, nie może być destrukcyjna i konfliktująca ✓ Polityka lokalnych władz/elit → otwarta, wspierająca, stymulująca obywatelskie inicjatywy ✓ Tożsamość lokalna, identyfikacja z miejscem zamieszkania ✓ Uwarunkowania kulturowe/histeryczne → tradycje aktywności społecznej
<p>KORZYŚCI PŁYNAĆE Z AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ</p>	<p><u>DLA WŁADZ/INSTYTUCJI PUBLICZNYCH:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lepsze rozpoznanie potrzeb społecznych ✓ Bardziej skuteczne zarządzanie gminą <ul style="list-style-type: none"> ✓ pewne działania mogą zostać zrealizowane szybciej, taniej i bardziej efektywnie ✓ brak konfliktów, koncyliacyjność, kompromis, negocjacje, uzgadnianie decyzji <p><u>DLA OBYWATELI/SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Więzi/relacje społeczne → bycie z drugim człowiekiem ✓ Lepsza komunikacja, wzajemne zrozumienie
<p>BARIERY AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Brak liderów lokalnych ✓ Konfliktowe relacje między liderami ✓ Niski poziom wiedzy, brak świadomości korzyści płynących ze społecznej aktywności → potrzeba działań edukacyjnych ✓ Nadmierny indywidualizm, pogoń za pieniądzem, skupianie się wyłącznie na budowaniu kariery zawodowej → brak czasu i chęci działania ✓ Brak zainteresowania ze strony władz lokalnych → postrzeganie społecznej aktywności przez pryzmat – potencjalnej lub realnej – konkurencji politycznej

⁴¹ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

We wszystkich gminach obszaru PTO deklarowano wysoki poziom społecznej aktywności, którego przejawami są np. wysoka frekwencja wyborcza, duża liczba organizacji pozarządowych, a także inicjatyw nieformalnych. Respondenci z Milanówka i Podkowy Leśnej wspominają o dłuższej tradycji, czy etosie tego rodzaju działalności, natomiast osoby reprezentujące gminę Brwinów zauważają rozwój tego rodzaju aktywności w okresie ostatnich kilku lub kilkunastu lat.

Rysunek 20. Relacje międzysektorowe oraz między podmiotami „trzeciego sektora”⁴²

⁴² Źródło: jak wyżej

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Respondenci dość znacząco różnią się ze względu na sposób postrzegania relacji wewnątrz „trzeciego sektora”, a także między organizacjami pozarządowymi a jednostkami samorządu terytorialnego. Jako istotne bariery tego rodzaju współdziałania uczestnicy badania identyfikują m.in.: brak wewnętrznej spójności miejscowych NGO, lokalne uwarunkowania polityczne, a także niski poziom świadomości obywatelskiej mieszkańców. Jako dotychczas niezagospodarowane przez sektor pozarządowy nisze wymieniano działania skierowane do młodzieży (np. warsztaty, zajęcia pozalekcyjne), a także szeroko rozumianą edukację obywatelską.

W tym miejscu warto krótko podsumować kwestie związane z funkcjonowaniem „trzeciego sektora” na obszarze PTO. Z jednej strony przedstawiciele miejscowych organizacji i instytucji postrzegają swoje gminy jako miejsca społecznej aktywności (w badaniu jakościowym), z drugiej - liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na populację obszaru PTO jest relatywnie niska (pod tym względem pozytywnie wyróżnia się Podkowa Leśna), podobnie jak wskaźnik społecznego uczestnictwa w działalności „trzeciego sektora”. Ta różnica akcentów najprawdopodobniej wynika z odmiennej perspektywy i – co za tym idzie – poziomu wiedzy. W opinii miejscowych JST i NGO lokalne inicjatywy pozarządowe są prężne, zaś organizacje postrzegane są jako istotny aktor społeczny. „Przeciętni” mieszkańcy często nie posiadają jednak wystarczającej wiedzy na ten temat, zatem ich sądy są nieco bardziej stonowane lub nie do końca skryształizowane. Najczęściej formułowanym oczekiwaniem względem „trzeciego sektora” jest usprawnienie komunikacji społecznej i bardziej skuteczna promocja inicjatyw pozarządowych. Prawdopodobnie oznacza to, że działalność lokalnych organizacji ma wymiar elitarny,

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

zatem jest „uspołeczniona” w zbyt małym stopniu⁴³. Wydaje się, że zmiana tego stanu rzeczy i zwiększenie poziomu partycypacji społeczności lokalnych należą do istotnych wyzwań, stojących przed miejscowymi aktywistami. Również liczba organizacji w przeliczeniu na populację jest co najwyżej przeciętna (z wyłączeniem Podkowy Leśnej), choć w oczywisty sposób wskaźnik ten nie odzwierciedla jakości działań, podejmowanych przez miejscowe NGO.

2.5. Poczucie bezpieczeństwa oraz zagrożenia dla bezpieczeństwa w gminach PTO

Tabela 21. Przepięstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców w 2014 r.⁴⁴

Jednostki terytorialne	ogółem	kryminalne	gospodarcze	drogowe	przeciwko życiu i zdrowiu	przeciwko mieniu
powiat grodziski	19,31	13,74	2,18	2,56	0,36	9,67
powiat pruszkowski	18,73	13,15	3,14	1,81	0,32	11,46
woj. mazowieckie	22,09	16,09	3,13	2,21	0,43	12,96
Polska	22,72	15,54	4,16	2,23	0,55	11,61

W powyższej tabeli zamieszczone zostały dane obrazujące liczbę przestępstw w przeliczeniu na populację. Co istotne, tego rodzaju informacje są gromadzone przez instytucje statystyki publicznej z dokładnością do poziomu powiatu. Wyraźnie widać, że

⁴³ Podobne konkluzje płyną z wielu badań sektora NGO w Polsce (w tym np. z serii badań realizowanych przez wykonawcę niniejszego opracowania, firmę LBS dla Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL w latach 2011-2014. Wspomniana elitarność społecznej działalności jest zjawiskiem typowym dla dzisiejszej Polski, zatem nie należy jej interpretować w kategoriach specyfiki lokalnej.

⁴⁴ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

– w większości przypadków – wskaźniki przestępczości w powiatach grodziskim i pruszkowskim są relatywnie niskie na tle regionu, a także kraju. Dotyczy to zarówno ogólnej liczby przestępstw, a także przestępstw kryminalnych oraz przeciwko życiu i zdrowiu. Od tej reguły są również pewne odstępstwa – na uwagę zasługuje przede wszystkim wysoki wskaźnik liczby przestępstw drogowych na 1 000 mieszkańców w powiecie grodziskim, wyższy niż w województwie mazowieckim i całym kraju. Dodajmy, że w świetle prezentowanych danych statystycznych poziom bezpieczeństwa drogowego w powiecie pruszkowskim jest zdecydowanie wyższy. Odmienną sytuację obserwujemy natomiast w przypadku przestępstw gospodarczych oraz przeciwko mieniu – relatywnie niskie wskaźniki zostały odnotowane w powiecie grodziskim, natomiast znacznie więcej tego rodzaju wydarzeń w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców miało miejsce w powiecie pruszkowskim.

Dane na temat poczucia bezpieczeństwa zawiera sondaż opinii mieszkańców na temat warunków życia i jakości usług publicznych z roku 2014, zrealizowany dla Lokalnej Grupy Działania „Zielone Sąsiedztwo”:

- pozytywna ocena poziomu bezpieczeństwa w miejscach publicznych: ponad 49 proc. wśród ankietowanych z Podkowy Leśnej, prawie 39 proc. w Brwinowie,
- pozytywna ocena bezpieczeństwa podczas spacerów w pobliżu miejsca zamieszkania: niemal 49 proc. w Podkowie Leśnej, prawie 42 proc. w Brwinowie.

We wspomnianym sondażu mieszkańcy wskazywali priorytety inwestycyjne (sfery życia, które – ich zdaniem – powinny być „szczególnie wspierane”). Badani z Podkowy Leśnej na drugim miejscu wymienili bezpieczeństwo publiczne – 68 proc. Analogiczną

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

odpowieź wskazało 59 proc. ankietowanych mieszkańców gminy Brwinów (na miejscu trzecim)⁴⁵.

W analizowanych dokumentach programowych i strategicznych obszaru PTO zamieszczone zostały informacje obrazujące stan bezpieczeństwa. *„Według danych Pionu Kryminalnego Komisariatu Policji w Brwinowie, w 2013 roku na terenie gminy Brwinów stwierdzono ogółem 368 przestępstw (tj. o 68 mniej w porównaniu z rokiem poprzednim), w tym 280 o charakterze kryminalnym (o 73 mniej niż w 2012 r.). Wśród odnotowanych przestępstw dominowały kradzieże cudzej rzeczy (107 przypadków) oraz kradzieże z włamaniem (75 przypadków)”⁴⁶. W roku 2014 i 2015 odnotowano – odpowiednio – 268 i 269 przestępstw, w tym 216 i 180 przestępstw o charakterze kryminalnym⁴⁷.*

Nieco inne dane z tego obszaru dotyczą Milanówka: *„...według danych Komisariatu Policji w Milanówku, w 2009 roku stwierdzono łącznie 258 przestępstw, z czego 152 o charakterze kryminalnym. 11 ze wskazanych przestępstw popełniły osoby nieletnie. Wśród zaistniałych zdarzeń dominowały kradzieże mienia (41), a w dalszej kolejności uszkodzenia mienia (19), kradzieże z włamaniem (19) oraz przestępstwa narkotykowe (17) (...) wykryto sprawców 113 przestępstw. Jako najbardziej dokuczliwe społecznie i występujące najczęściej wskazać należy przestępstwa przeciwko mieniu. Stanowiły one łącznie ze wszystkich zdarzeń 119 czynów. Ponadto w roku 2009 odnotowano łącznie 69*

⁴⁵ „Opinie mieszkańców Gminy Brwinów i Podkowa Leśna nt. warunków życia i jakości usług publicznych”, Raport z badań, 2014 r. Uwaga metodologiczna: podstawą procentowania dla cytowanych powyżej wskaźników nie zawsze są wszyscy uczestnicy badania. W niektórych przypadkach są to ich wyselekcjonowane grupy, które udzielały odpowiedzi na poszczególne pytania (tzw. „filtrowanie respondentów”). Z obliczeń wyłączone zostały braki danych oraz odpowiedzi „ucieczkowe” (typu „nie wiem/trudno powiedzieć”).

⁴⁶ „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brwinów na lata 2014-2020”

⁴⁷ Prezentacja z Debaty Społecznej, poświęconej poprawie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Brwinów, 4.11.2015 r.

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

przestępstw w zakresie ruchu drogowego, spośród których 65 dotyczyło kierowania w stanie nietrzeźwości”⁴⁸. W roku 2011, 2012 i 2013 liczba przestępstw stwierdzonych na terenie miasta Milanówek wyniosła: 265, 263 i 223⁴⁹.

Jak wynika z dostępnych danych, „...rozmiar i struktura przestępczości w Podkowie Leśnej od wielu lat utrzymuje się na podobnym poziomie. W roku 2009 zanotowano łącznie 55 przestępstw, a w roku kolejnym, 2010 – 47. Wykrywalność w 2009 roku wynosiła 55,4%, w 2010 roku 42,6%. (...) Za najniebezpieczniejsze rejony miasta uważa się: okolice wszystkich 3 stacji kolejki WKD, teren dawnego MOK-u i przylegającą część Parku Miejskiego, a także Park Przyjaźni Polsko-Węgierskiej – ogólnie centrum miasta, Al. Lipową od strony sklepu oraz niezagospodarowane działki prywatne na ul. Reymonta. Zjawisko występowania narkotyków odnotowywane jest z kolei w okolicy szkoły, terenu MOK oraz kolejki WKD”⁵⁰. W roku 2011, 2012 i 2013 liczba przestępstw stwierdzonych na terenie Podkowy Leśnej wyniosła: 66, 93 i 123⁵¹.

W sondażu Lokalnych Badań Społecznych z roku 2015 kwestii bezpieczeństwa poświęcono dość obszerny blok pytań. Poniżej prezentujemy wybrane wyniki wspomnianego projektu badawczego.

⁴⁸„Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Milanówka na lata 2011-2015”

⁴⁹ Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Grodzisku Mazowieckim, za: „Strategia rozwoju powiatu grodziskiego na lata 2014-2020. Innowacyjny powiat”.

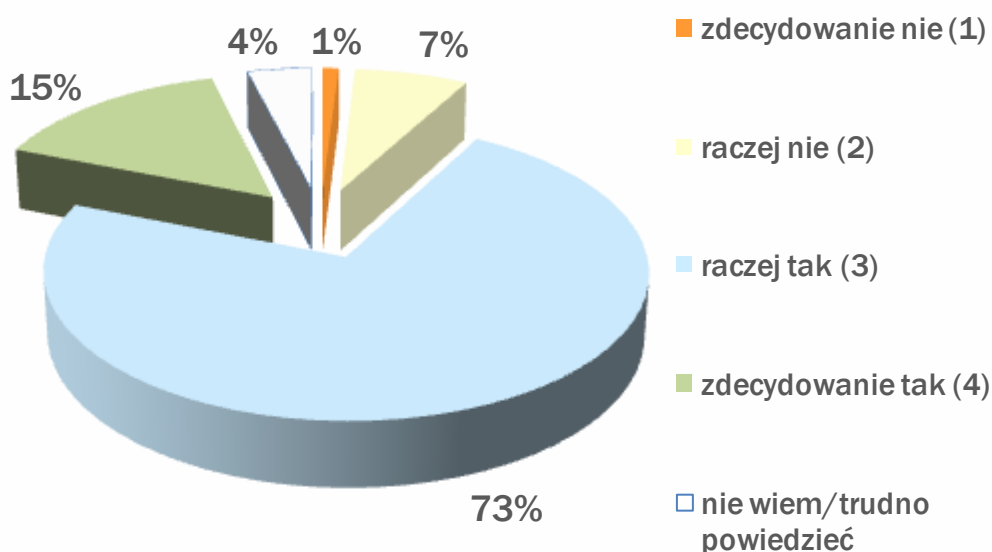
⁵⁰„Strategia zrównoważonego rozwoju miasta ogrodu Podkowa Leśna na lata 2013-2025 (aktualizacja)”

⁵¹ Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Grodzisku Mazowieckim, za: „Strategia rozwoju powiatu grodziskiego na lata 2014-2020. Innowacyjny powiat”.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 22. Poczucie bezpieczeństwa w swojej gminie⁵²

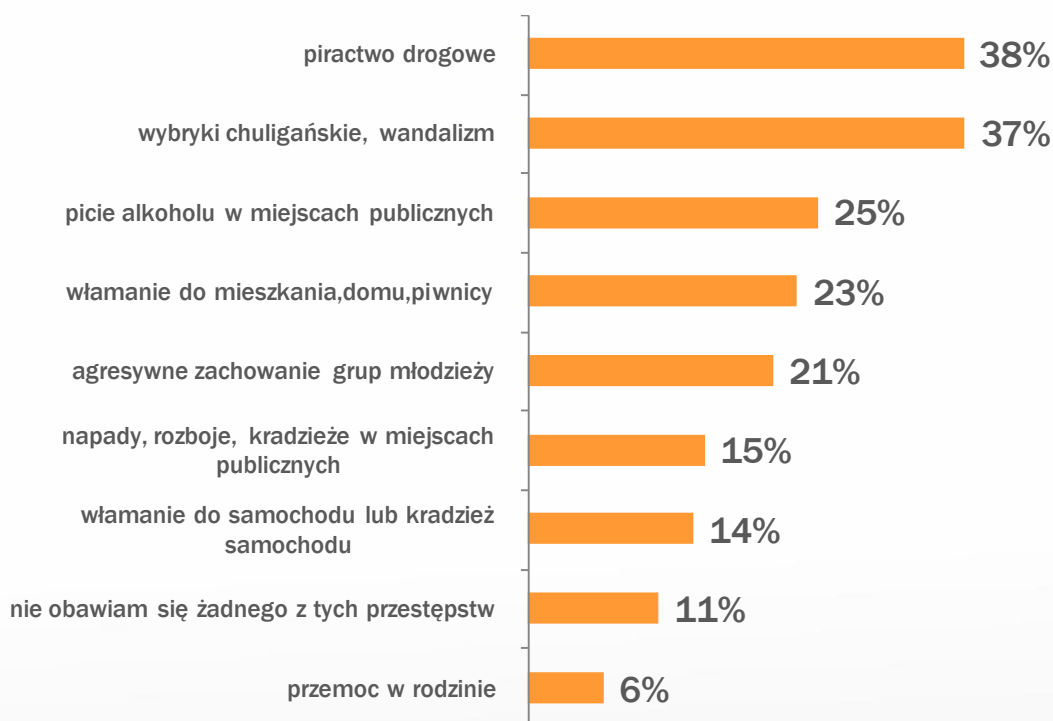
Prawie 90 proc. badanych mieszkańców obszaru PTO czuje się bezpiecznie w swoich gminach. Co istotne, respondenci najczęściej udzielali umiarkowanych odpowiedzi – dodatnich lub ujemnych. Średnia równa 3,07 jest zbliżona do środkowej kategorii odpowiedzi w pięciostopniowej skali. Najniższy poziom poczucia bezpieczeństwa odnotowano w Podkowie Leśnej - 77 proc. ankiетowanych mieszkańców miasta czuje się bezpiecznie, zaś w pozostałych gminach – po 89 proc. Bardziej bezpiecznie czują się osoby zamieszkujące na obszarach wiejskich (91 proc.) w porównaniu z mieszkańcami miast

⁵² „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

(87 proc.). 10 proc. w grupie najstarszych uczestników pomiaru nie czuje się bezpiecznie w swoich gminach. Wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa współwystępuje z pozytywną jakością życia oraz działalnością lokalnych samorządów.

Wykres 23. Rodzaje przestępstw, których obawiają się respondenci⁵³

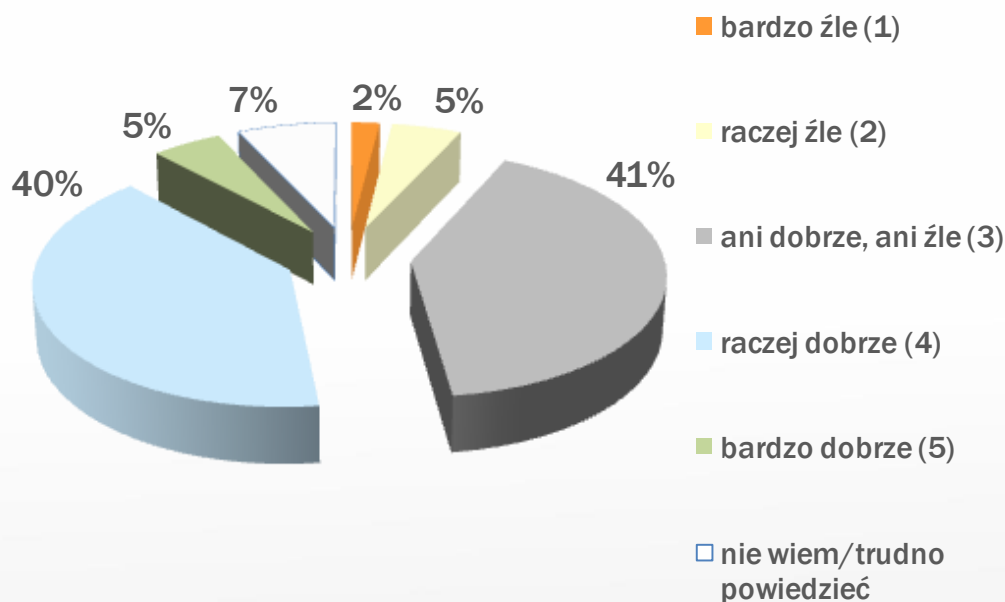
Niebezpiecznych zachowań kierowców w największym stopniu obawiają się mieszkańcy Brwinowa (43 proc.), a następnie Podkowy Leśnej i Milanówka (41 i 30 proc.), mieszkańcy wsi (46 proc.) w porównaniu do osób zamieszkujących w miastach (35 proc.), osoby z wykształceniem średnim (40 proc.), respondenci krytycznie oceniający jakość życia w swoich gminach (51 proc.), ankietowani o łącznych dochodach w gospodarstwie

⁵³ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

domowym powyżej 5 000 zł miesięcznie (45 proc.), a także osoby zamieszkujące w swoich gminach nie krócej niż 9 lat, ale nie od urodzenia (40 proc.). Z kolei na chuligańskie wybryki i wandalizm zwracają uwagę mieszkańcy wsi (43 proc.) na tle osób zamieszkujących w miastach (36 proc.), jak również respondenci o łącznych dochodach w gospodarstwie domowym powyżej 5 000 zł miesięcznie (44 proc.). Trzecim z wymienionych rodzajów przestępstw jest spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, przy czym zmienne demograficzne nie wpływają na rozpowszechnienie tego przekonania.

Wykres 24. Ocena pracy policji⁵⁴

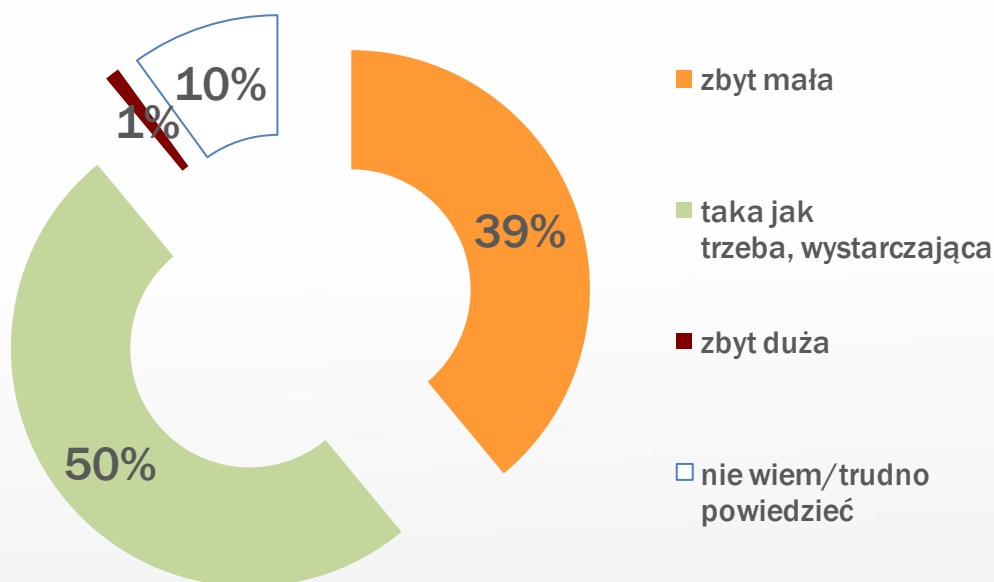
Mniej niż połowa badanych pozytywnie ocenia pracę miejscowej policji. Średnia w skali 1-5 wynosi 3,43. Spośród wyodrębnionych grup wieku ocena jest najwyższa w grupie wiekowej 20-29 lat (52 proc. ocen dodatnich), zaś najniższa – wśród

⁵⁴ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

respondentów w wieku 60 lat i starszych (39 proc.). Na tle pozostałych uczestników pomiaru najbardziej krytyczni są mieszkańcy Podkowy Leśnej (40 proc. ocen pozytywnych i aż 15 proc. ocen negatywnych), zaś najbardziej pochlebnie działalność policji oceniają osoby zamieszkujące w gminie Brwinów (47 proc. ocen pozytywnych i 6 proc. ocen negatywnych). Ocena pracy policji jest wyższa wśród respondentów zamieszkujących na obszarach wiejskich (53 proc. ocen pozytywnych) w porównaniu z mieszkańcami miast (42 proc.). Wysoką notę formułują również posiadający stałą pracę (48 proc.), jak również pozytywnie oceniający jakość życia (57 proc.) i działalność samorządów (52 proc.).

Wykres 25. Ocena liczby patroli policyjnych⁵⁵

⁵⁵ Źródło: jak wyżej

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogródów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogródów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

O tym, że liczba patroli w okolicy miejsca zamieszkania powinna być większa najczęściej przekonani są respondenci w wieku 30 lat i starsi, mieszkańcy Podkowy Leśnej (51 proc.) i Milanówka (44 proc.) w porównaniu z osobami zamieszkującymi w gminie Brwinów (34 proc.). Tego rodzaju opinię w dużym stopniu podzielają również osoby z wykształceniem zawodowym (45 proc.), ankietowani o łącznych dochodach w gospodarstwie domowym w przedziale 1 501 - 3 000 zł miesięcznie (44 proc.). Ponadto poglądy, że w najbliższej okolicy jest zbyt mało patroli policyjnych współwystępuje z niską oceną poziomu życia, a także działalności miejscowych samorządów.

Kwestie bezpieczeństwa były również dyskutowane podczas Zogniskowanych Wywiadów Grupowych (FGI), zwłaszcza w Podkowie Leśnej. Wśród słabych stron życia w tej miejscowości wymieniano m.in. kwestię stanu bezpieczeństwa, który, zdaniem naszych rozmówców uległ pogorszeniu w okresie ostatnich kilku miesięcy (picie alkoholu w miejscach publicznych, awantury, wandalizm). Jako miejsce występowania tego rodzaju negatywnych zjawisk zidentyfikowano centrum miasta, zwłaszcza okolice stacji WKD i Urzędu Miasta⁵⁶.

⁵⁶ Źródło: jak wyżej

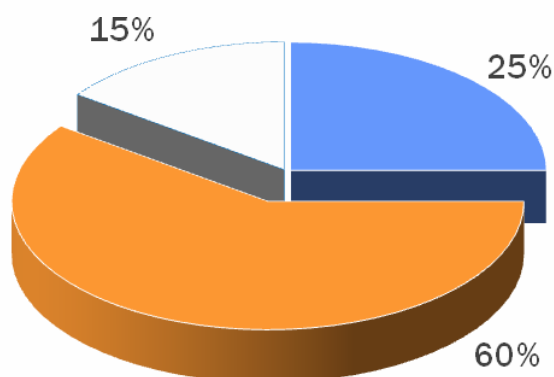

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

2.6. Wspólne dla wszystkich gmin PTO zjawiska społeczne

Kwestia homogeniczności obszaru PTO poruszona została m.in. w badaniu internetowym z października roku 2015.

Wykres 26. Akceptacja stwierdzeń na temat obszaru PTO⁵⁷

- Obszar PTO jest raczej jednorodny, a poszczególne gminy mają zbliżone atuty i bariery rozwojowe
- Obszar PTO jest raczej zróżnicowany, a poszczególne gminy mają odmienne atuty i bariery rozwojowe
- Nie wiem/trudno powiedzieć lub mam inne zdanie na ten temat

6 na 10 badanych uważa, że gminy obszaru PTO mają odmienne charakterystyki i znacząco się różnią pod względem posiadanych zasobów oraz barier rozwojowych. Tę informację należy uznać za kluczową nie tylko z perspektywy Planu Marketingu

⁵⁷ Badanie ilościowe i jakościowe na potrzeby Planu Marketingu Społecznego, CAWI (N=136), FGI (N=1), Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Społecznego, ale również wszelkich dokumentów strategicznych i programowych, a także przedsięwzięć zmierzających do integracji obszaru PTO.

Przeprowadzone badania i analizy pozwoliły jednak zidentyfikować pewne cechy wspólne, w tym podobne zjawiska i trendy społeczne.

Tabela 27. Stan ludności na obszarze PTO⁵⁸

Jednostki terytorialne	stan ludności na 31.12.2005 r.	stan ludności na 31.12.2008	stan ludności na 31.12.2011	stan ludności na 31.12.2014	zmiana w latach 2005-2014
gmina Brwinów	21401	22154	24010	25110	+17,3%
Brwinów-miasto	11889	12131	12900	13178	+10,8%
Brwinów-wieś	9512	10023	11110	11932	+25,4%
Milanówek	15572	15858	16349	16353	+5%
Podkowa Leśna	3797	3836	3926	3845	+1,2%
Obszar PTO	40770	41848	44285	45308	+11,1%

Na koniec roku 2014 obszar PTO zamieszkiwało ponad 45 tys. osób, co stanowiło przeszło 0,8 proc. mieszkańców województwa mazowieckiego. Wyraźnie widać, że **liczba ludności badanego terytorium zwiększa się w kolejnych latach** (wzrost o przeszło 11 proc. w latach 2005-2014), na co wpływa dodatnie saldo migracji oraz przyrost naturalny. Największy wzrost – w liczbach bezwzględnych - odnotowany został w gminie Brwinów, zwłaszcza na obszarach wiejskich, które są rejonem osiedlania się nowych mieszkańców i rozwoju zabudowy jednorodzinnej. Jediną gminą, w której liczba mieszkańców utrzymuje się na podobnym poziomie jest Podkowa Leśna.

⁵⁸Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Jak wynika z przeprowadzonych badań⁵⁹, obszar PTO jest miejscem intensywnej zabudowy, przyciągającym nowych mieszkańców, zwłaszcza warszawiaków, którzy nabywają nieruchomości na tym terenie. Ten podział na „starych” i „nowych” mieszkańców wydaje się być cechą charakterystyczną terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie dużych aglomeracji miejskich („sypialnia Warszawy...”). Co istotne, respondenci gminy Brwinów postrzegają tę niejednorodność w kategoriach bogactwa, istotnego zasobu, czy potencjału rozwojowego (wyniki badań jakościowych). Innymi słowy, przeważa opinia, że osiedlanie się nowych mieszkańców w okolicy powoduje więcej skutków pozytywnych niż zagrożeń. Respondenci zauważają ich dodatni wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności („powiew świeżości...”, „oni zauważyli pewne zasoby, które były ukryte, których my już nie dostrzegaliśmy (...) odczarowali pewne miejsca, jak na przykład park...”). Z drugiej strony liczna grupa nowych mieszkańców pracuje i spędza czas wolny w Warszawie, zatem nie uczestniczy w życiu społecznym gminy. Jednocześnie wielu nowych mieszkańców korzysta z lokalnych usług publicznych, przyczyniając się w ten sposób do podniesienia ich jakości („oni mają konkretne oczekiwania...”, „nakręcają koniunkturę, są odbiorcami różnych usług...”). Podsumowując ten wątek, respondenci z gminy Brwinów postrzegają relacje „starych” i „nowych” mieszkańców w kategoriach współpracy i równowagi („choć ci starzy, zasiedziali mieszkańcy są takim autorytetem, fundamentem...”).

Nasi rozmówcy z Milanówka również zwracali uwagę na duże zróżnicowanie miejscowej społeczności, w tym podział na „tubylców” i „ludność napływową” (wyniki badań

⁵⁹ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

jakościowych)⁶⁰. Uczestnicy badania dostrzegają wprawdzie szanse i potencjał rozwojowy, związany z osiedlaniem się nowych mieszkańców, jednak podczas dyskusji skupiali się głównie na zagrożeniach i barierach integracji społecznej. Podział na „starych” i „nowych” mieszkańców ma wymiar przestrzenny („*starzy mieszkają w centrum, nowi na obrzeżach...*”), ale przede wszystkim wiąże się z odmiennym stylem życia i potrzebami („*nowi mieszkańcy są zamknięci w swoich ogrodach, nie angażują się w życie miasta...*”, „*nie mają zaszczepionej aktywności...*”). Na tle rozmówców z innych gmin respondenci z Milanówka najczęściej formułowali krytyczne opinie na temat nowych mieszkańców, którzy – zdaniem części badanych – „*nie czują*” lokalnej specyfiki, zatem mogą zmienić dotychczasowy charakter miasta. Ten wątek stał się przedmiotem ożywionej dyskusji, przy czym uczestnicy spotkania różnili się w swoich opiniach („*jeśli ktoś chce tu zamieszkać, powinien się dostosować...*”, „*chyba za bardzo chcemy, żeby oni przyjęli nasze zasady (...) ta asymilacja ma być na naszych warunkach...*”). Podczas rozmowy pojawiła się również kwestia elitarności Milanówka, który, zdaniem większości badanych, obecnie nieco zatracił swój tradycyjny charakter („*ta elitarność w dużej mierze jest legendą (...) Milanówek był elitarny przed wojną (...) potem to się zmieniło...*”).

Respondenci z Podkowy Leśnej w mniejszym stopniu byli skłonni interpretować zróżnicowanie struktury mieszkańców w kategoriach zagrożenia dla społecznej spójności i utrzymania specyficznego charakteru miasta⁶¹. Zjawisko dynamiki zmian demograficznych opisywano w sposób neutralny, analityczny. Podobnie jak w Milanówku, podczas dyskusji pojawił się wątek specyficznego charakteru Podkowy – jej elitarności, czy wręcz hermetyczności („*jest podział na starą i nową Podkowę (...) one do dziś się nie*

⁶⁰ Źródło: jak wyżej

⁶¹ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

porozumiały...”, „część nowych mieszkańców traktuje to miejsce jak sypialnię, pracuje w Warszawie, nie uczestniczy w życiu miasta (...) ale ten brak aktywności to chyba cecha dzisiejszych czasów...”). Podkowa Leśna jest miastem właścicieli drogich nieruchomości, tradycyjne skupisko inteligencji i warszawskiej elity, przedstawiciele różnych zawodów, osób aktywnych w życiu publicznym i gospodarczym kraju (*„miasto prywatne w dobrym tego słowa znaczeniu...”, „to kryterium posiadania powoduje taką selekcję społeczną...”, „tu mieszkają ludzie, którzy dobrze żyją, orientują się w tym, co się dzieje, aktywni, aspirujący, o wysokich dochodach...”*). Większość rozmówców uważa, że można mówić o pewnych regułach, czy etosie bycia podkowianinem, do którego zalicza się między innymi kultura współpracy i potrzeba podejmowania aktywności społecznej i kulturalnej (*„etos współpracy...”, „starzy podkowieńskie mają swój regulamin przyzwoitego zachowania...”, „tu jest taka tradycja, że trzeba się angażować: społecznie, politycznie, kulturalnie...”, „u nas zawsze jest wysoka frekwencja wyborcza, dużo osób działa w organizacjach...”*).

Analizując liczne opracowania warto zwrócić uwagę na pewną charakterystyczną cechę obszaru PTO, związaną z sytuacją ekonomiczną miejscowej ludności. Chodzi tu mianowicie o kwestię **dużego zróżnicowania dochodów w powiązaniu z wysokimi kosztami utrzymania i niską jakością miejsc pracy**, dostępnych na poziomie lokalnym. Obszerny opis tego zjawiska można odnaleźć w Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Zielone Sąsiedztwo”: *„...zarówno w analizie SWOT, jak i w dalszej części niniejszej analizy, zwrócono uwagę, że większym problemem jest rozwarstwienie dochodowe i obiektywnie niskie dochody części mieszkańców, niż liczba osób formalnie bezrobotnych. Przy wysokich kosztach życia na tym terenie bardzo znacząco obniża to jakość życia części mieszkańców i powoduje ryzyko ich społecznego wykluczenia...”*⁶².

⁶² Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Zielone Sąsiedztwo”, Brwinów - Podkowa Leśna, październik 2013 (dokument obejmuje obszar gminy Brwinów i miasta Podkowa Leśna, nie dotyczy natomiast Milanówka, który dołączył do obszaru LGD we wrześniu 2014 roku)

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Zebrany materiał⁶³ pokazuje również, że w gminach obszaru PTO występuje napięcie między koniecznością zachowania dotychczasowych zasobów i dziedzictwa (np. kulturalnego, historycznego, przyrodniczego) a potrzebami rozwojowymi. Wydaje się, że kluczowym wyzwaniem jest umiejętne pogodzenie troski o ochronę kultury, przestrzeni, przyrody i krajobrazu z rozwojem społecznym i gospodarczym. W tym celu konieczne są działania mediacyjne, zmierzające do zbudowania trwałego kompromisu między głównymi interesariuszami obszaru PTO. Ten dialog powinien obejmować jak najszersze spektrum lokalnych aktorów społecznych, reprezentujących różne sektory, społeczności i środowiska.

Do wspólnych cech gmin obszaru PTO zaliczyć można również trendy demograficzne, związane ze zmianą struktury wieku mieszkańców, a więc malejący udział ludności w wieku produkcyjnym i rosnący odsetek seniorów w populacji.

Tabela 28. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem (w proc.)⁶⁴

jednostki terytorialne	2005	2008	2011	2014
gmina Brwinów	19,2	18,1	19	19,4
Brwinów miasto	19,1	18,4	18,6	18,9
Brwinów wieś	19,3	17,8	19,5	19,9
Milanówek	18,8	18,6	17,6	17,8
Podkowa Leśna	18,7	17,6	18,5	17,9
Obszar PTO	19	18,2	18,4	18,7
województwo mazowieckie	19,7	18,8	18,6	18,5
Polska	20,6	19,3	18,5	18

⁶³ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

⁶⁴Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Tabela 29. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem (w proc.)⁶⁵

Jednostki terytorialne	2005	2008	2011	2014
gmina Brwinów	63,5	63,9	63,1	61,6
Brwinów miasto	63,3	63,1	62,4	60,9
Brwinów wieś	63,6	64,9	64	62,4
Milanówek	63,1	62,9	63,2	61
Podkowa Leśna	61,8	61,4	58,7	56,5
Obszar PTO	63,2	63,3	62,7	60,9
województwo mazowieckie	63,5	63,8	63,3	62
Polska	64	64,5	64,2	63

Tabela 30. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem (w proc.)⁶⁶

Jednostki terytorialne	2005	2008	2011	2014
gmina Brwinów	17,3	18	17,9	19
Brwinów miasto	17,6	18,5	19	20,2
Brwinów wieś	17	17,3	16,5	17,8
Milanówek	18,1	18,5	19,3	21,3
Podkowa Leśna	19,5	20,9	22,8	25,5
Obszar PTO	17,8	18,5	18,8	20,4
województwo mazowieckie	16,8	17,4	18,1	19,5
Polska	15,4	16,2	17,3	19

Obszar PTO charakteryzuje się relatywnie niskim udziałem ludności w wieku produkcyjnym i zarazem wysokim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym (na tle wskaźników regionalnych i ogólnokrajowych). Co istotne, obydwa te zjawiska charakteryzują się pewną dynamiką: **udział osób w wieku produkcyjnym spada, natomiast**

⁶⁵Źródło: jak wyżej

⁶⁶Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie zwiększa się w latach 2005-2014. Na tle pozostałych JST wyróżnia się populacja mieszkańców Podkowy Leśnej, o szczególnie niskim udziale osób w wieku produkcyjnym (56,5 proc. w roku 2014) i wysokim odsetku ludności w wieku poprodukcyjnym (25,5 proc. w roku 2014). Analizując powyższe dane warto zwrócić uwagę na specyficzną strukturę demograficzną terenów wiejskich gminy Brwinów, na których zamieszkuje szczególnie liczna grupa osób w wieku przedprodukcyjnym przy relatywnie niskim udziale ludności w wieku poprodukcyjnym. Powyższa obserwacja z pewnością wiąże się ze wspomnianą charakterystyką tego obszaru, który posiada cechy „sypialni” dużego miasta. Jak można przypuszczać, wśród osób nabywających nieruchomości i osiedlających się na tym terenie przeważają ludzie w relatywnie młodym lub średnim wieku, w tym rodziny z dziećmi.

Kwestia narastającego udziału seniorów w populacji mieszkańców obszaru PTO znalazła odzwierciedlenie również w badaniach ilościowych i jakościowych z roku 2015⁶⁷. Między innymi oceniano ofertę spędzania czasu wolnego dla osób starszych, która postrzegana jest jako niewystarczająca (dotyczy to wszystkich gmin obszaru PTO). W opinii badanych brakuje przede wszystkim bezpłatnych lub dostępnych cenowo propozycji. Ze względu na rosnący udział osób starszych w populacji konieczne jest sformułowanie polityki senioralnej obszaru PTO i zapewnienie osobom należącym do tej grupy wiekowej dostępu do usług społecznych, które będą odpowiadać ich potrzebom. Tego rodzaju usługi powinny być profilowane na podstawie pogłębionej analizy segmentacyjnej. W odniesieniu do bardziej zamożnych seniorów usługi te mogłyby być świadczone na zasadach rynkowych, w innych przypadkach można rozważyć stworzenie pewnych rozwiązań opartych na pracy

⁶⁷ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

wolontariuszy. Do istotnych wyzwań należy również usprawnienie komunikacji społecznej, w tym dotarcie do tych seniorów, którzy przeżywają swoją starość w samotności i nie korzystali z dotychczasowej oferty.

Obszerny opis oferty w zakresie spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież znajdujemy w wybranych dokumentach strategicznych i programowych obszaru PTO. Tego rodzaju informacje zostały zaczerpnięte m.in. z badań ankietowych, zrealizowanych w gminie Brwinów: „...szukając z kolei przyczyn negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży w problemach występujących w środowisku lokalnym, badani szczególnie uwagę zwrócili na brak miejsc spotkań, np. klubów młodzieżowych (24,6 proc.), brak perspektyw po zakończeniu edukacji (18,8 proc.) oraz ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych (17,2 proc.). Odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie mogłoby być zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich (dożywianie, wyposażenie w podręczniki i pomoce szkolne, organizacja wycieczek; 13,6 proc.), organizowanie miejsc spotkań (9,4 proc.), zwiększenie liczby patroli w miejscach publicznych w gminie (9,3 proc.), budowa placów zabaw i obiektów sportowo-rekreacyjnych (8,8 proc.), rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (8,6 proc.) oraz wpływanie na dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy (8,1 proc.)”⁶⁸.

W mieście Milanówek przeprowadzona została diagnoza sytuacji młodzieży, w ramach której zrealizowano badania ankietowe: „Badania pozwoliły zdiagnozować otoczenie uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. (...) Analizując potrzeby dzieci

⁶⁸ „Program Wspierania Rodziny Gminy Brwinów na lata 2015-2017”

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

i młodzieży, ankietowani wskazywali na konieczność zagospodarowania czasu wolnego (tworzenie miejsc, w których młodzież mogłaby rozwijać zainteresowania, dofinansowanie zajęć pozalekcyjnych, wyjazdów do teatru i muzeum), krytycznie odnosząc się do oferty miasta kierowanej do młodzieży (...) Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali m.in. na możliwość rozwijania wolontariatu wśród młodzieży gimnazjalnej, zapewniania uczniom alternatywnych form spędzania czasu wolnego (poprzez prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, promowanie sportu) oraz odpowiedniej opieki psychologiczno-pedagogicznej”⁶⁹.

W badaniach z roku 2015⁷⁰ oferta spędzania czasu wolnego dla młodzieży na obszarze PTO oceniana jest w sposób umiarkowanie negatywny lub ambiwalentny. Przede wszystkim zwracano uwagę na zbyt małą liczbę propozycji bezpłatnych, brak kina, natomiast pozytywnie postrzegane są możliwości uprawiania sportu (boiska, ścieżki rowerowe...). Jak wynika z analizowanego materiału badawczego, poziom zagrożenia uzależnieniami na obszarze PTO jest dość wysoki, zatem rekomendowany jest stały monitoring i pogłębiona ewaluacja dotychczasowych działań z zakresu profilaktyki i zagospodarowania czasu wolnego.

Do wspólnych cech gmin obszaru PTO można również zaliczyć **silne poczucie tożsamości lokalnej i relatywnie wysoki** – jak na polskie warunki - **kapitał społeczny**. Ten wątek został szerzej opisany w jednym z poprzednich rozdziałów, jednak warto przypomnieć, że zdecydowana większość badanych mieszkańców obszaru PTO deklaruje poczucie związku ze swoją gminą. 83 proc. badanych wiąże przyszłość – własną i swojej

⁶⁹„Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Milanówka na lata 2011-2015”

⁷⁰„Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

rodziny – z aktualnie zamieszkiwaną gminą. Przeszło połowa uczestników pomiaru deklaruje, że tacy ludzie, jak oni mają wpływ na to, co dzieje się w ich gminach. Niemal co trzeci mieszkaniec obszaru PTO podziela pogląd, że „większości ludzi można zaufać”, co można uznać za relatywnie wysoki wynik, biorąc pod uwagę wskaźniki ogólnopolskie. Blisko 70 proc. badanych mieszkańców obszaru PTO ocenia swoje relacje z sąsiadami jako zadowalające. 63 proc. badanych podejmowało przynajmniej jedną z form aktywności obywatelskiej. Najczęściej występujące przejawy zaangażowania to korzystanie z czynnego prawa wyborczego, udział w spotkaniach z przedstawicielami samorządu terytorialnego, a także popieranie inicjatyw społecznych w sprawach lokalnych. $\frac{3}{4}$ badanych mieszkańców obszaru PTO czytało lub przeglądało jakąkolwiek gazetę lokalną (o zasięgu gminnym lub powiatowym) w okresie ostatniego roku. Przeszło 7 na 10 badanych deklaruje uczestnictwo w ostatnich wyborach lokalnych, które odbyły się jesienią roku 2014. Rzeczywista frekwencja w wyborach samorządowych na obszarze PTO jest nieco niższa od deklarowanej, lecz relatywnie wysoka na tle regionu i kraju. 7 proc. ankietowanych mieszkańców obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów deklaruje działalność w przynajmniej jednej organizacji pozarządowej, przy czym wskaźnik ten jest nieco niższy od analogicznych danych ogólnopolskich. Podczas badań jakościowych większość respondentów podzielała natomiast opinię, że ich społeczności lokalne są ponadprzeciętnie aktywne społecznie. We wszystkich gminach obszaru PTO deklarowano wysoki poziom aktywności, którego przejawami są np. wysoka frekwencja wyborcza, duża liczba prężnie działających organizacji pozarządowych, a także inicjatyw nieformalnych. Respondenci z Milanówka i Podkowy Leśnej wspominają o dłuższej historii i etosie zaangażowania na rzecz dobra wspólnego, natomiast osoby reprezentujące gminę Brwinów zauważają rozwój tego rodzaju aktywności w okresie ostatnich kilku lub kilkunastu lat⁷¹.

⁷¹ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Mimo odnotowanych ocen pozytywnych w uzyskanych wynikach można również odnaleźć pewne sygnały świadczące o tym, że **mieszkańcy oczekują większej otwartości władz na dialog z lokalną społecznością**. Tego rodzaju oczekiwania są obecnie dość powszechne i z pewnością ich źródłem nie są wyłącznie czynniki lokalne. W ostatnich latach w Polsce realizowanych jest wiele przedsięwzięć z zakresu kreowania tzw. partycypacji społecznej, a więc uczestnictwa obywateli w procesie decyzyjnym. Między innymi można tu wymienić stopniowe upowszechnianie takich mechanizmów, jak konsultacje społeczne, czy budżet obywatelski. Tego rodzaju przedsięwzięcia mogą przekładać się na coraz powszechniej formułowane oczekiwania, że władze samorządowe będą w większym stopniu odwoływać się do zasobów społecznych. W związku z powyższym rekomendowane jest podjęcie działań zmierzających do kreowania społecznej aktywności i obywatelskiej partycypacji, z wykorzystaniem lokalnych liderów i organizacji pozarządowych⁷².

Jak pokazują zebrane dane, **aktywność gospodarcza mieszkańców obszaru PTO jest relatywnie wysoka** na tle województwa mazowieckiego, a także w porównaniu do wskaźników ogólnopolskich. Dotyczy to zarówno liczby podmiotów gospodarczych, jak i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę ludności. Najwięcej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności funkcjonuje w Podkowie Leśnej. Kolejnym wskaźnikiem odzwierciedlającym poziom aktywności gospodarczej jest liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców. Po raz kolejny na pierwszym miejscu znalazła się Podkowa Leśna, zaś dwie pozostałe gminy również osiągają relatywnie wysokie parametry.

⁷² Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogródów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogródów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Obszar PTO charakteryzuje się również relatywnie **wysokimi wskaźnikami rozwoju ekonomicznego**, a także korzystną sytuacją na rynku pracy.

Tabela 31. Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca w podregionach: warszawskim zachodnim i warszawskim wschodnim na tle regionu i kraju⁷³

jednostka terytorialna	rok	na 1 mieszkańca	
		w złotych	Polska = 100
województwo mazowieckie	2010	59217	158,7
	2011	63776	158,2
	2012	66755	159,2
podregion warszawski zachodni	2010	45714	122,5
	2011	50399	125,0
	2012	52637	125,5

Informacje na temat PKB gromadzone są w ujęciu regionalnym, a także na poziomie podregionów. Co istotne, ze względu na sposób zbierania danych przez instytucje statystyki publicznej, gminy należące do obszaru PTO przyporządkowane zostały do podregionu warszawskiego zachodniego, który obejmuje powiaty: grodziski, grójecki, piaseczyński, pruszkowski, sochaczewski, warszawski zachodni i żyrardowski. Ponieważ nie ma możliwości podania precyzyjnych danych dotyczących obszaru PTO, prezentowane wskaźniki można potraktować jako przybliżone miary poziomu rozwoju gospodarczego danej jednostki terytorialnej.

Przed wszystkim należy zaznaczyć, że województwo mazowieckie osiąga najwyższą wartość PKB na głowę mieszkańca spośród wszystkich regionów kraju, przy czym parametry te są „zawyżane” przez bogatą Warszawę. Podregion warszawski zachodni ma wskaźniki, których wartości przewyższają średnią ogólnopolską, a jednocześnie niższe od

⁷³ Główny Urząd Statystyczny

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

regionalnych. W związku z powyższym z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że poziom rozwoju gospodarczego obszaru PTO jest ponadprzeciętnie wysoki w skali kraju, lecz nie dorównuje wysokiej średniej dla województwa mazowieckiego.

Tabela 32. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym i pracujący na 1000 ludności, dane za rok 2013⁷⁴

jednostki terytorialne	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2013 r.	pracujący na 1000 ludności w 2013 r. ⁷⁵
gmina Brwinów	6%	126
Brwinów miasto	brak danych	105
Brwinów wieś	brak danych	149
Milanówek	4,6%	134
Podkowa Leśna	3,1%	172
Obszar PTO	5,2%	133
woj. mazowieckie	8,5%	272
Polska	8,8%	226

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze PTO jest znacznie niższy w porównaniu do analogicznych wskaźników regionalnych i ogólnokrajowych. Najbardziej korzystną sytuację odnotowano w Podkowie Leśnej, zaś na tle pozostałych JST negatywnie wyróżnia się gmina Brwinów. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców na obszarze PTO jest zdecydowanie niższa

⁷⁴Źródło: jak wyżej

⁷⁵ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

w porównaniu do wskaźników dla regionu i kraju. Spośród porównywanych jednostek terytorialnych najbardziej korzystnie wypada pod tym względem Podkowa Leśna. Dodajmy, że powyższe dane są niepełne, ponieważ nie obejmują osób zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach, a także pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Powyższe dane przekładają się również na sposób postrzegania jakości życia przez mieszkańców obszaru PTO. Blisko 40 proc. badanych pozytywnie ocenia poziom życia w swoich gminach, natomiast odmienną opinię na ten temat formułuje 4 na 100 uczestników pomiaru. 63 proc. badanych na obszarze PTO jest zadowolonych z działalności władz swoich gmin. Odmienną opinię na ten temat ma 5 proc. ankietowanych. Badani najczęściej uważają, że ich gminy są przyjaznym miejscem do życia, dynamicznie się rozwijają, ponadto chcieliby, aby ich dzieci uczyły się w miejscowych szkołach. Prawie połowa ankietowanych mieszkańców obszaru PTO woli spędzać czas wolny na terenie swojej gminy niż poza nią⁷⁶.

2.7. Komunikacja społeczna na obszarze PTO

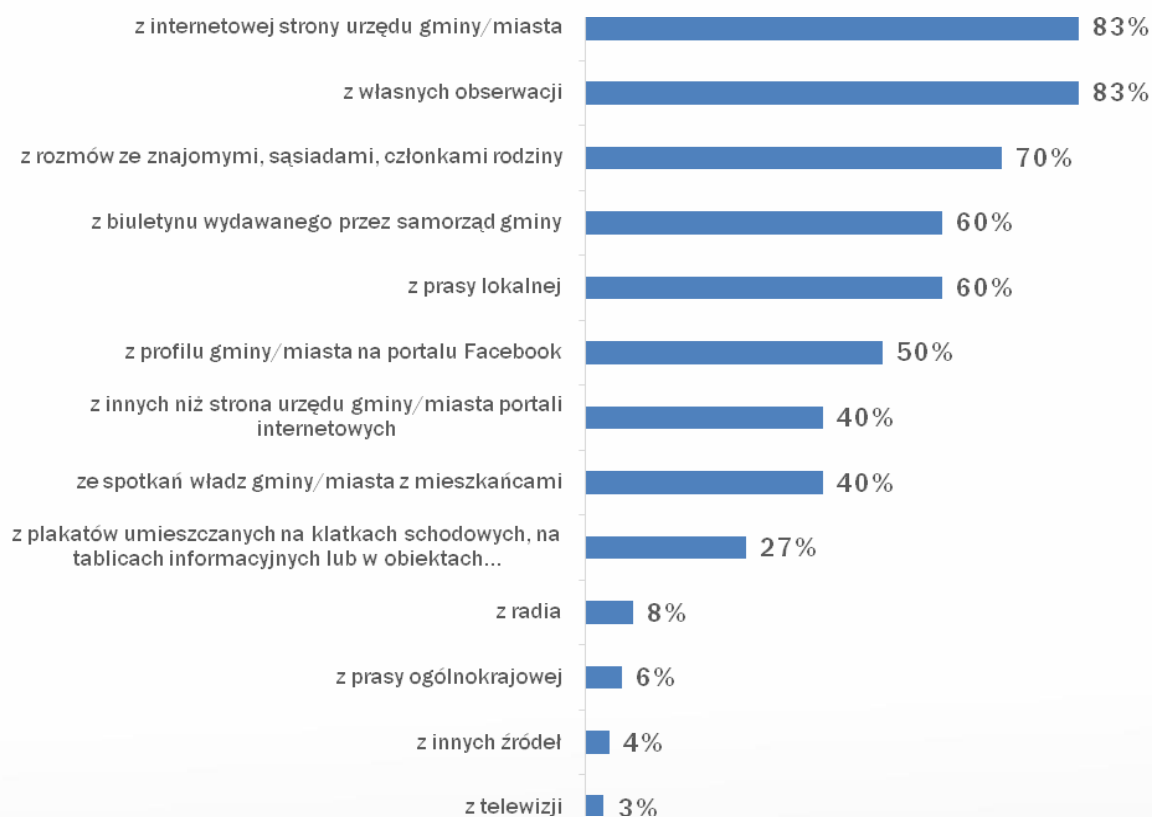
Komunikacji społecznej poświęcony był specjalny blok pytań w badaniu internetowym z października roku 2015. Ponadto zagadnienie to było szczegółowo omawiane podczas Zogniskowanego Wywiadu Grupowego, zrealizowanego na potrzeby Planu Marketingu Społecznego.

⁷⁶ „Opracowanie strategii współpracy w dziedzinie świadczenia usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów (tj. gmin Brwinów, Milanówek i Podkowa Leśna) oraz lepszego dostosowania usług w tym zakresie do zmian demograficznych. Raport z badań ilościowych i jakościowych”, Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 33. Źródła wiedzy na temat spraw lokalnych⁷⁷

Najczęściej wymieniane źródła informacji na temat spraw lokalnych to internetowe strony gmin obszaru PTO, a także własne obserwacje. 7 na 10 badanych czerpie tego rodzaju wiedzę z rozmów z członkami rodziny, znajomymi i sąsiadami. Do istotnych nośników informacji należy również zaliczyć biuletyny wydawane przez samorządy poszczególnych gmin, prasę lokalną, a także gminne profile na portalu Facebook. Na

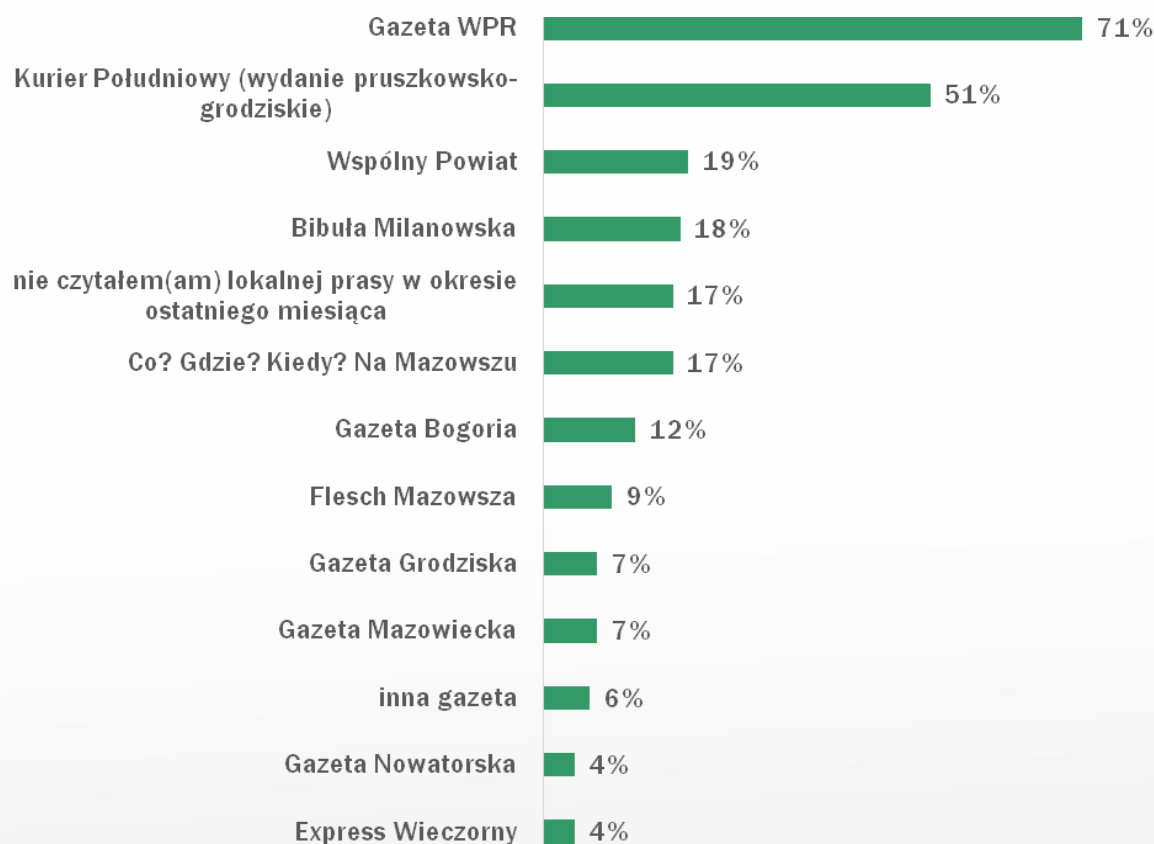
⁷⁷ Badanie ilościowe i jakościowe na potrzeby Planu Marketingu Społecznego, CAWI (N=136), FGI (N=1), Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

uwagę zasługuje niska pozycja „tradycyjnych” mediów elektronicznych (radio i telewizji), a także papierowych mediów o zasięgu ponadlokalnym. Na kolejnych trzech wykresach prezentujemy informacje dotyczące lokalnego rynku mediów, a także korzystania z mediów społecznościowych.

Wykres 34. Czytelnictwo prasy lokalnej w okresie ostatniego miesiąca⁷⁸

⁷⁸ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

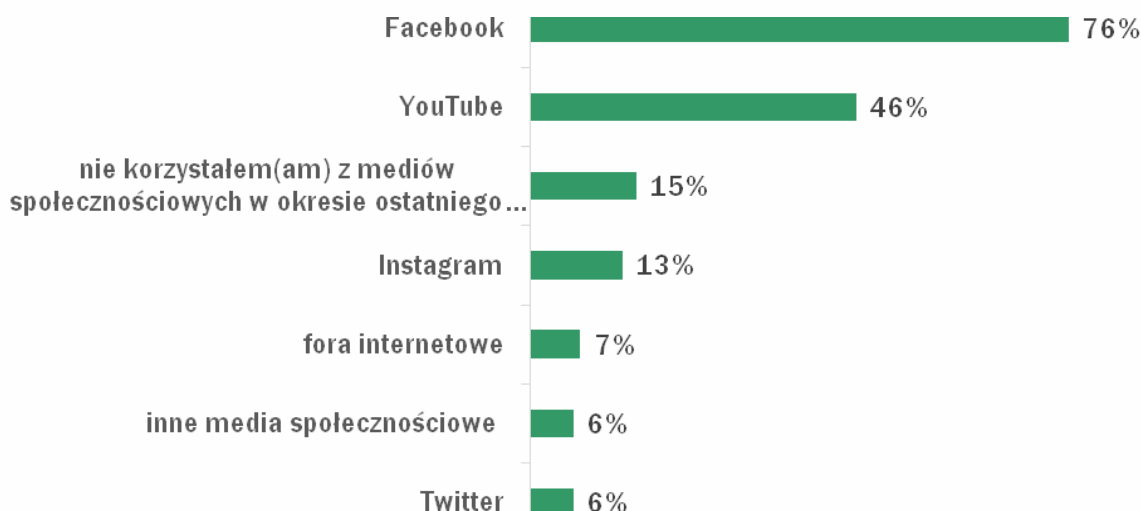
Wykres 35. Korzystanie z lokalnych portali informacyjnych w okresie ostatniego miesiąca⁷⁹

⁷⁹ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 36. Korzystanie z mediów społecznościowych w okresie ostatniego miesiąca⁸⁰

Przynajmniej 1 tytuł prasy lokalnej w okresie ostatniego miesiąca czytało 82 proc. ankietowanych. Na miejscowym rynku mediów papierowych dominującą pozycję mają 2 tytuły: „Gazeta WPR” oraz „Kurier Południowy – wydanie pruszkowsko-grodziskie”. 3/4 badanych korzystało z przynajmniej jednego lokalnego portalu informacyjnego w okresie ostatniego miesiąca. Zdecydowanym liderem jest portal „wpr24.pl”. 15 proc. wskazało „inny lokalny portal informacyjny” – w tej kategorii wymieniano przede wszystkim oficjalne serwisy gmin obszaru PTO. 83 proc. respondentów korzystało z przynajmniej jednego medium społecznościowego w okresie miesiąca poprzedzającego badanie – tu zdecydowanym liderem jest portal „Facebook”. Co istotne, powyższe wyniki w dużym stopniu pokrywają się z eksperckimi opiniami, które zostały zebrane podczas Zogniskowanego Wywiadu Grupowego na temat komunikacji społecznej na obszarze PTO.

⁸⁰ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Tabela 37. Akceptacja stwierdzeń na temat komunikacji społecznej⁸¹

	Samorząd mojej gminy/miasta należycie informuje mieszkańców o swojej działalności	Samorząd mojej gminy/miasta podejmuje działania na rzecz włączenia mieszkańców w proces podejmowania ważnych decyzji	Samorząd mojej gminy/miasta liczy się z opinią mieszkańców
Zdecydowanie się zgadzam (5)	12%	12%	10%
Raczej się zgadzam (4)	35%	24%	26%
Częściowo się zgadzam, częściowo się nie zgadzam (3)	24%	27%	29%
Raczej się nie zgadzam (2)	17%	23%	18%
Zdecydowanie się nie zgadzam (1)	12%	13%	15%
nie wiem/trudno powiedzieć	0%	1%	2%
średnia (skala 1-5)	3,18	3,00	2,96

W przypadku wszystkich trzech powyższych stwierdzeń średnie ich akceptacji są zbliżone do środkowej kategorii odpowiedzi w skali pięciostopniowej. Oznacza to opinię neutralną lub ambiwalentną. W największym stopniu podzielany jest pogląd, że samorzady gmin obszaru PTO należycie informują mieszkańców o swojej działalności. Powyższe dane pokazują, że poszczególne JST mają pewne osiągnięcia, jednak wciąż mogłyby wiele zrobić na rzecz usprawnienia komunikacji społecznej i włączenia mieszkańców do procesu podejmowania kluczowych decyzji.

⁸¹ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

2.8. Grupy docelowe i pożądane kierunki działań objętych Planem

Dane na temat grup docelowych i potencjalnych kierunków działań objętych Planem Marketingu Społecznego zostały zgromadzone w badaniu internetowym z października roku 2015, a także podczas Zogniskowanego Wywiadu Grupowego z ekspertami z zakresu komunikacji społecznej.

Wykres 38. Pożądane kierunki działań na rzecz zwiększenia poziomu integracji i aktywności społecznej⁸²

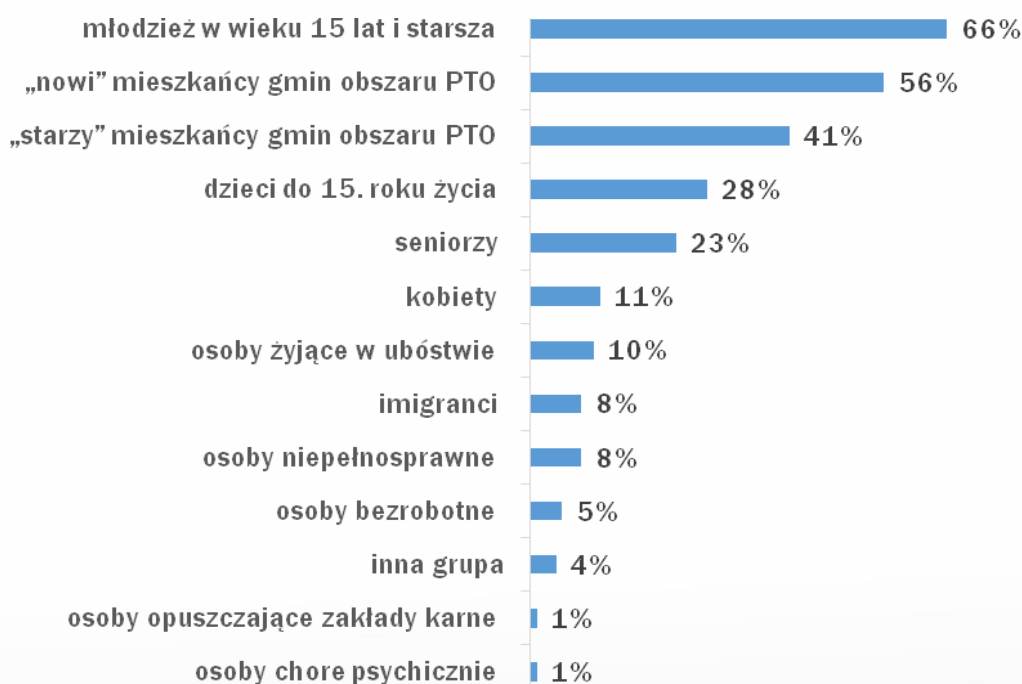
Odpowiadając na powyższe pytanie respondenci mogli wskazać maksymalnie 2 odpowiedzi. Najczęściej wymieniano działania na rzecz zwiększenia poczucia tożsamości

⁸² Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

lokalnej, zaś na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia zmierzające do zwiększenia poziomu aktywności społecznej oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa.

Wykres 39. Grupy docelowe działań na rzecz zwiększenia poziomu integracji i aktywności społecznej⁸³

Najczęściej wymieniane grupy docelowe działań integrujących i aktywizujących lokalne społeczności to przede wszystkim młodzież, „nowi”, a także „zasiedziali” mieszkańcy obszaru PTO, dzieci, a także seniorzy. Pozostałe kategorie odpowiedzi, zwłaszcza osoby zaliczane do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, były zdecydowanie rzadziej wskazywane przez uczestników pomiaru.

⁸³ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wykres 40. Instytucjonalne grupy docelowe działań na rzecz zwiększenia poziomu integracji i aktywności społecznej⁸⁴

Jako podmioty, do których powinny być adresowane działania na rzecz zwiększenia poziomu aktywności i integracji społecznej najczęściej wskazywano instytucje publiczne, w tym jednostki samorządu terytorialnego. Do tej grupy można zaliczyć również jednostki podległe samorządom, jak np. instytucje kulturalne, sportowe czy działające w obszarze polityki społecznej. Drugą istotną grupą docelową są, zdaniem badanych, organizacje „trzeciego sektora”. Na kolejnych miejscach wymieniano grupy nieformalne i osoby fizyczne. 17 proc. respondentów wskazało przedstawicieli lokalnego biznesu jako adresatów działań aktywizujących i integrujących. Co niezmiernie istotne, niektóre z wymienionych grup docelowych mogą być również współwykonawcami działań realizowanych w ramach Planu Marketingu Społecznego.

⁸⁴ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

3. Operacjonalizacja Planu

3.1. Generalne założenia

Plan Marketingu Społecznego został przygotowany w perspektywie czasowej do roku 2020. Niniejszy dokument jest powiązany ze „Zintegrowaną strategią rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów”, a także – co za tym idzie – z gminnymi dokumentami o charakterze strategicznym i programowym.

Szczegółowo omówiony w tym dokumencie materiał badawczy uprawnia do stwierdzenia, że dotychczasowe działania partnerskie gmin w ramach obszaru PTO miały charakter akcyjny, doraźny, a ich mankamentem był brak ciągłości, kontynuacji, jak również wystarczającej koordynacji. Niezmiernie istotną barierą współpracy jest również niesprawna komunikacja wewnętrzna, zwłaszcza niewystarczający przepływ informacji między partnerami.

W związku z powyższym rekomendowane jest utworzenie instytucjonalnych ram funkcjonowania partnerstwa w dłuższej perspektywie czasowej. Niniejszy Plan Marketingu Społecznego zakłada zatem powołanie organizacji pozarządowej pod nazwą Stowarzyszenie „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów”, która skupiać będzie gminy partnerskie obszaru PTO (gminę Brwinów oraz miasta: Milanówek i Podkowa Leśna). Rolą nowego podmiotu będzie wspieranie i koordynacja działań partnerstwa w wybranych sferach życia, zaś jego szczegółowe kompetencje i zakres autonomii będą uzależnione od decyzji politycznych, podejmowanych przez władze poszczególnych gmin.

Z pewnością można założyć, że nowa organizacja odpowiedzialna będzie za zarządzanie marką PTO, w tym koordynowanie wspólnych działań z zakresu marketingu,

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

promocji, komunikacji społecznej. Z pewnością można tu wymienić m.in. wspólne dla obszaru PTO przedsięwzięcia kulturalne lub sportowe, a także projekty wspierające i wzmacniające poczucie lokalnej tożsamości, poczucie bezpieczeństwa, jak również sprzyjające integracji i aktywności społecznej. Innymi słowy, nowy podmiot odpowiadać będzie za realizację szeroko rozumianych działań partnerskich. W ten sposób wypełniona zostanie istotna luka, zapewniona będzie ciągłość i kontynuacja różnych przedsięwzięć w ramach PTO.

Powstanie nowej organizacji nie musi być jednak równoznaczne z odebraniem części kompetencji już istniejącym podmiotom. Przeciwnie, chodzi raczej o uzupełnienie niż zastąpienie ich dotychczasowej działalności. Kwestie związane z komunikacją społeczną i promocją w poszczególnych gminach powinny być realizowane w podobny sposób, jak w latach ubiegłych, natomiast nowy podmiot stanie się koordynatorem i inicjatorem przedsięwzięć partnerskich, a także gospodarzem marki PTO. Jak już wspomniano, w latach ubiegłych tego rodzaju działania nie były realizowane w sposób systematyczny, ani efektywny, zatem nowe stowarzyszenie podejmie zadania, które dotychczas były silnie rozproszone, realizowane w sposób akcyjny lub w ogóle nie były wykonywane.

Ponadto indywidualne działania poszczególnych gmin również mogą być realizowane pod marką Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów, jeśli spełniać będą ustalone i zaakceptowane przez wszystkich partnerów warunki brzegowe (np. wzajemne informowanie się o planowanych wydarzeniach, komplementarność działań zamiast niepotrzebnej konkurencji między partnerami, wzajemne korzystanie i użyczenie posiadanych zasobów, w przypadku wydarzeń kulturalnych lub sportowych - zapraszanie odbiorców z sąsiednich gmin). Słowem, chodzi o wypracowanie trwałego i skutecznego modelu współpracy, który sprzyjać będzie osiągnięciu efektu pozytywnej synergii i tym samym pełniejszemu wykorzystaniu potencjału gmin obszaru PTO.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Należy precyzyjnie określić komu, na jakich zasadach, w jakiej perspektywie czasowej i na potrzeby jakich przedsięwzięć może być użyczana marka PTO. Chodzi tu mianowicie o uregulowanie sposobów i możliwości korzystania z marki PTO przez podmioty zewnętrzne (niebędące stronami porozumienia). Należy założyć, że - w uzasadnionych przypadkach i po wypełnieniu pewnych kryteriów - prawo do jej wykorzystywania może być przyznane np. miejscowym organizacjom pozarządowym lub przedsiębiorcom.

Równoległe z pracami nad przygotowaniem niniejszego Planu Marketingu Społecznego podjęte zostały wstępne ustalenia między przedstawicielami władz trzech gmin obszaru PTO o powołaniu Stowarzyszenia „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów”. Między innymi stworzony został wstępny projekt statutu nowej organizacji, który stał się przedmiotem konsultacji między partnerami. W tym miejscu warto przytoczyć kilka istotnych zapisów wspomnianego dokumentu, tych, które – zdaniem autorów Planu Marketingu Społecznego – zasługują na szczególną uwagę. Przede wszystkim projekt statutu określa potencjalne obszary działań partnerskich: „Stowarzyszenie (...) jest dobrowolnym zrzeszeniem gmin zawartym dla wspierania idei samorządu terytorialnego i obrony wspólnych interesów z zakresu gospodarki komunalnej, kultury, sportu, turystyki, oświaty, bezpieczeństwa publicznego, profilaktyki społecznej i ochrony środowiska naturalnego...”⁸⁵. Dalej czytamy, że do projektowanych celów nowej organizacji należą: „... 1) wspieranie i rozwijanie idei samorządu terytorialnego oraz dążenie do rozwoju społeczno – gospodarczego gmin będących członkami Stowarzyszenia, 2) zajmowanie stanowisk w sprawach publicznych z zakresu gospodarki komunalnej, kultury, sportu, turystyki, oświaty, bezpieczeństwa publicznego, profilaktyki społecznej i ochrony środowiska naturalnego, 3) obrona wspólnych interesów członków Stowarzyszenia

⁸⁵ Statut Stowarzyszenia „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów”, projekt z 27.10.2015 r.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

z zakresu gospodarki komunalnej, kultury, sportu, turystyki, oświaty, bezpieczeństwa publicznego, profilaktyki społecznej i ochrony środowiska naturalnego, 4) podniesienie jakości życia mieszkańców, 5) rozwój jakościowy i ilościowy infrastruktury technicznej i społecznej, w tym m.in. zwiększenie przestrzeni publicznych służących rekreacji mieszkańców lub zagospodarowywanie istniejących, poszerzenie bazy mieszkań socjalnych i komunalnych, modernizacja dróg lokalnych, zwiększenie dostępności tzw. szybkiego Internetu i innych nowoczesnych technologii teleinformatycznych, 6) podniesienie jakości świadczonych usług publicznych, 7) poprawa stanu bezpieczeństwa, 8) ochrona środowiska naturalnego, 9) promocja lokalnego potencjału kulturalnego, w tym dziedzictwa kulturowego, 10) rozwój przedsiębiorczości...”⁸⁶. Jako potencjalne formy wspólnego działania w ramach obszaru PTO wymienia się: „...1) inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć i projektów kulturalnych, edukacyjnych, gospodarczych, z zakresu poprawy bezpieczeństwa, rozwoju jakościowego i ilościowego infrastruktury technicznej, ochrony środowiska i rozwoju przedsiębiorczości, 2) prowadzenie działalności informacyjnej, wydawniczej i szkoleniowej o tematyce związanej z celami Stowarzyszenia, 3) współpracę z pozarządowymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi, 4) współdziałanie (w tym zawieranie umów i porozumień) z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami zrzeszającymi gminy, powiaty lub województwa (związki i stowarzyszenia) i organami administracji publicznej, 5) przyjmowanie i udzielanie grantów, dotacji oraz innych form pomocy finansowej w celu realizacji zadań statutowych, 6) aplikowanie o środki pochodzące z Unii Europejskiej, z regionalnych programów operacyjnych i z budżetu państwa na przedsięwzięcia i projekty zgodne z celami Stowarzyszenia...”⁸⁷.

⁸⁶ Źródło: jak wyżej

⁸⁷ Źródło: jak wyżej

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Wspomniany projekt statutu zawiera również propozycje uregulowania sposobu podejmowania decyzji, finansów, majątku i struktury organizacyjnej nowego podmiotu. Niezmiernie istotną kwestią jest sposób sprawowania przywództwa w nowopowstającym stowarzyszeniu. Aktualnie liderem projektu Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów, w ramach którego przygotowano zostało niniejsze opracowanie, jest gmina Brwinów. W projekcie statutu nowej organizacji założono, że jej siedziba mieścić się będzie w „mieście Brwinowie”. Autorzy Planu Marketingu Społecznego rekomendują, aby – niezależnie od kwestii lokalizacji siedziby i uregulowania reprezentacji prawnej – nowy podmiot utworzony przez udziałowców partnerstwa **nie posiadał jednego lidera, zaś przewodnictwo było sprawowane w sposób rotacyjny** (np. w sposób kadencyjny, kolejno przez wszystkich partnerów). W ten sposób Stowarzyszenie zostanie zbudowane na zasadach autentycznego partnerstwa, odwołującego się do tradycyjnego rozumienia samorządności i demokracji lokalnej. Niezmiernie istotne jest również precyzyjne określenie prerogatyw nowej organizacji, zwłaszcza takie uregulowanie jej współpracy z poszczególnymi gminami i ich komórkami oraz jednostkami organizacyjnymi, aby uniknąć potencjalnych sporów kompetencyjnych. Aby móc skutecznie działać, Stowarzyszenie „Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów” musi posiadać odpowiednią rangę i umocowanie w ramach istniejących struktur, a także budżet adekwatny do postawionych przed nim zadań.

Jak wynika z bogatego dorobku nauk społecznych, ewentualny sukces instytucji demokratycznych należy mierzyć w dekadach, a nie w latach⁸⁸. Z tego powodu budowa nowej organizacji powinna zostać zaplanowana w kilku etapach. Być może warto rozpocząć od mniej skomplikowanych i najłatwiejszych w realizacji przedsięwzięć (np. organizacja

⁸⁸ Patrz: np. A. de Tocqueville, Robert D. Putnam

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

wspólnych wydarzeń kulturalnych lub sportowych), a potem stopniowo rozszerzać współpracę o bardziej zaawansowane formy. Autentyczne partnerstwo musi opierać się na pewnym obyczaju, czy nawyku wspólnego działania, którego ukształtowanie w oczywisty sposób wymaga czasu. Z pewnością warto promować tego rodzaju współpracę poprzez komunikowanie korzyści dla poszczególnych partnerów („*razem jesteśmy silniejsi, wspólnie możemy osiągnąć więcej*”). Wskazane jest również zaprojektowanie systematycznych działań z zakresu monitoringu i ewaluacji działalności stowarzyszenia (w tym badania ilościowe i jakościowe, analiza danych zastanych – m.in. ewaluacja pod kątem takich kryteriów ewaluacyjnych, jak trafność, skuteczność, efektywność, użyteczność i trwałość podejmowanych działań). W ten sposób możliwa będzie identyfikacja „dobrych” i „złych praktyk”, a także wprowadzenie stosownych korekt lub usprawnień. Innymi słowy, współpraca w ramach obszaru PTO powinna być stale monitorowana i ewaluowana, a wszelkie decyzje powinny być oparte o rzetelną i udokumentowaną wiedzę.

Należy założyć, że nowy podmiot będzie blisko współpracować z Lokalną Grupą Działania „Zielone Sąsiedztwo”. Ze względu na identyczny zasięg terytorialny, działalność obydwu tych organizacji powinna być wzajemnie komplementarna. Podobnie jak dotychczas, LGD skupiać się będzie na realizacji projektów związanych z rozwojem obszarów wiejskich (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020), natomiast zakres działań, i co za tym idzie, możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych przez nowe Stowarzyszenie „PTO” będą zdecydowanie szersze. Optymalną formułą współpracy byłaby realizacja części działań przez Lokalną Grupę Działania pod marką PTO (np. poprzez udzielenie Lokalnej Grupie Działania marki PTO przez nowy podmiot na potrzeby działań z zakresu promocji turystycznej lub tworzenia oferty/infrastruktury turystycznej).

Nowe stowarzyszenie będzie nie tylko gospodarzem i koordynatorem działań realizowanych pod marką PTO, ale również stanie się użytecznym narzędziem na rzecz

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

pozyskiwania środków zewnętrznych. Przyjęta formuła jest zgodna z założeniami perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020, w której promowane będą projekty partnerskie, w tym realizowane przez związki międzygminne. Kolejną cechą nowego podmiotu będzie otwartość na różne środowiska oraz stymulowanie współpracy międzysektorowej, a więc bliskie współdziałanie środowisk JST, NGO, miejscowych przedsiębiorców (w tym podmiotów ekonomii społecznej), a także lokalnych liderów i grup nieformalnych.

Jak pokazują wyniki przeprowadzonych badań, obszar PTO jest niejednorodny, a poszczególne gminy mają zróżnicowane atuty, problemy i szanse rozwojowe. Choć gminy obszaru PTO posiadają wiele cech wspólnych, to występują między nimi istotne różnice. To wewnętrzne zróżnicowanie jest wartością i zarazem istotnym zasobem rozwojowym. Innymi słowy, działania z zakresu marketingu społecznego nie powinny zmierzać do mechanicznego zniwelowania tych odmienności, a ich nadrzędnym celem będzie wypracowanie pewnego zakresu kierunków wspólnych działań, z zachowaniem autonomii i specyfiki wszystkich partnerów. **Wspólne przedsięwzięcia na obszarze PTO nie muszą być realizowane w sposób identyczny w każdej z gmin, natomiast mogą być wzajemnie powiązane i komplementarne.** Oznacza to m.in. wymianę usług społecznych między partnerami, a tam, gdzie to możliwe – realizację wspólnych przedsięwzięć.

W związku z tym warto również rozważyć **możliwość segmentacji gmin** należących do tego obszaru i zastosowania specyficznych, dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb instrumentów wsparcia (np. gminne specjalizacje w ramach obszaru PTO). Profilowanie niektórych działań sprzyjałoby ich skuteczności i – co za tym idzie – mogłoby generować szczególnie silne impulsy rozwojowe.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

3.2. Pozycjonowanie marki PTO

Marka Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów będzie pozycjonowana wokół następujących cech i skojarzeń:

- miejsce odpoczynku w ciszy i spokoju;
- przyjazne miejsce do życia;
- miejsce bezpieczne;
- miejsce współpracy, zaufania i pozytywnych relacji między ludźmi;
- miejsce o wysokiej jakości życia;
- miejsce o bogatych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- miejsce zamieszkiwane przez ludzi aktywnych społecznie;
- miejsce wydarzeń kulturalnych;
- miejsce o szczególnej historii, tradycji i dziedzictwie kulturowym;
- dogodne miejsce do uprawiania sportu;
- miejsce zamieszkiwane przez ciekawych ludzi;
- miejsce łączące tradycję z nowoczesnością;
- miejsce atrakcyjne turystycznie;
- miejsce, które dynamicznie się rozwija.

Jako kluczowe cechy proponuje się wyodrębnić skojarzeń związanych z kapitałem ludzkim i społecznym, które należy uznać za elementy unikatowe, wyróżniające obszar PTO spośród innych rejonów sąsiadujących ze stolicą. Z jednej strony oznacza to, że osią strategii marketingowej będzie komunikacja marki PTO jako miejsca przyjaznych, bliskich

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

i ciepłych relacji międzyludzkich, kultury współpracy i kompromisu, wzajemnego zaufania, a także zaangażowania obywatelskiego, partycypacji i ponadprzeciętnej aktywności społecznej. Z drugiej strony - warto skorzystać z niezmiernie bogatych zasobów ludzkich obszaru PTO, co przejawiać się będzie m.in. w promowaniu ciekawych ludzi i podejmowanych przez nich inicjatyw (znanych osób, profesjonalistów w swoich dziedzinach, lokalnych liderów, przedstawicieli grup nieformalnych...), którzy mogą stać się „ambasadorami”, swoistą „wizytówką” obszaru PTO.

Dodajmy, że na podstawie zrealizowanych badań zidentyfikowane zostały również pewne **ograniczenia i słabe strony marki Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów**. Lokalni eksperci z obszaru komunikacji społecznej podczas Zogniskowanego Wywiadu Grupowego uznali, że nazwa PTO jest zbyt długa i trudna do zapamiętania, ponadto jej przekaz nie jest do końca czytelny. Wątpliwości części rozmówców budzi określenie „podwarszawskie”, które – ich zdaniem – może wywoływać skojarzenia z pejoratywnie rozumianą prowincjonalnością, małomiasteczkowością, zaścianiem. Niektórzy uczestnicy spotkania dość krytycznie wypowiedali się również o logotypie PTO. Na podstawie badań ilościowych można z kolei wysnuć wniosek, że relatywnie najmniej adekwatnym i zarazem najmniej pożądanym atrybutem marki PTO są skojarzenia z atrakcyjnym miejscem pracy. Innymi słowy, mieszkańcy obszarów sąsiadujących z Warszawą niejako w naturalny sposób korzystają ze stołecznego rynku zatrudnienia, co należy uznać za stałą i niezmienną cechę tego rejonu. W oczywisty sposób nie oznacza to jednak, że należy odstąpić od realnych działań na rzecz wsparcia miejscowej przedsiębiorczości i rozwoju lokalnego rynku pracy, chodzi jedynie o stwierdzenie faktu, iż – na poziomie wizerunkowym – nie ma potencjału do zbudowania marki PTO w oparciu o tego rodzaju skojarzenia⁸⁹.

⁸⁹ Badanie ilościowe i jakościowe na potrzeby Planu Marketingu Społecznego, CAWI (N=136), FGI (N=1), Lokalne Badania Społeczne, 2015

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Proponowana wizja obszaru PTO

Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów jest „klimatycznym”, spokojnym, bezpiecznym i przyjaznym miejscem do życia; łączącym ludzi, zabytkową architekturę, krajobraz i przyrodę; jest unikatowym miejscem pozytywnych relacji, wzajemnej współpracy, aktywności i partycypacji obywatelskiej, ostoją tradycji, dziedzictwa kulturowego i historycznego, a zarazem miejscem nowoczesnym, dynamicznym, rozwijającym się, o wysokiej jakości życia i odpowiednim standardzie usług publicznych; PTO jest miejscem dla osób potrzebujących aktywności fizycznej, rekreacji i wypoczynku z wykorzystaniem dobrze utrzymanej infrastruktury i obiektów sportowo-rekreacyjnych; jest również silnym ośrodkiem edukacji i wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym.

Proponowana misja PTO w obszarze komunikacji marketingowej

Kluczowe przesłanie zintegrowanej komunikacji marketingowej Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów to: społeczność lokalna o wysokim kapitale zaufania i przyjaznych relacjach międzyludzkich, skutecznie współpracująca i przeciwdziałająca niekorzystnym zjawiskom demograficznym oraz wyzwaniom społecznym. PTO to dynamiczna, ucząca się i niezwykła społeczność lokalna, zapewniająca wysoką jakość życia mieszkańców i gości poprzez harmonijne powiązanie tradycji, historii, przyrody i nowoczesności, oferująca unikatową w skali kraju ofertę turystyczną, kulturową, sportowo-rekreacyjną i edukacyjną.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

3.3. Grupy docelowe działań objętych Planem

Działania w ramach Planu Marketingu Społecznego będą – co do zasady – adresowane do **wszystkich mieszkańców obszaru PTO**. Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz na szczególne potraktowanie zasługują następujące grupy docelowe:

- dzieci i młodzież;
- „nowi” mieszkańcy obszaru PTO;
- „starzy” mieszkańcy obszaru PTO;
- seniorzy.

Tabela 41. Proponowane cele i kierunki zmian w odniesieniu do zidentyfikowanych grup docelowych

Grupa docelowa	Cele/potrzeby	Pożądane postawy i zachowania
dzieci i młodzież	edukacja do demokracji, aktywności społecznej, budowanie kultury współpracy, kreowanie poczucia więzi i tożsamości lokalnej, zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym	zwiększenie poziomu wiedzy i postaw obywatelskich, umiejętność współpracy, poczucie związku z miejscem zamieszkania i dumy z bycia mieszkańcem obszaru PTO, korzystanie z oferty usług społecznych na obszarze PTO
„nowi” mieszkańcy obszaru PTO	adaptacja, integracja z dotychczasowymi mieszkańcami, kreowanie poczucia więzi i tożsamości lokalnej	zwiększenie poziomu wiedzy na temat obszaru PTO, poczucie związku z miejscem zamieszkania i dumy z bycia mieszkańcem obszaru PTO, korzystanie z oferty usług społecznych na obszarze PTO
„starzy” mieszkańcy obszaru PTO	utrzymanie cech pozytywnie wyróżniających społeczność obszaru PTO, integracja z „nowymi” mieszkańcami	poprawa sposobu postrzegania „nowych” mieszkańców (np. traktowanie ich w kategoriach zasobu, a nie zagrożenia), większa otwartość na współpracę z nimi, asymilowanie ich poprzez włączenie do głównego nurtu działalności społecznej na obszarze PTO
seniorzy	rozwój usług społecznych adresowanych do tej grupy mieszkańców w perspektywie zmian demograficznych (rosnącego udziału osób starszych w populacji), aktywizacja i wykorzystanie społecznego potencjału seniorów	poprawa społecznego wizerunku osób starszych, wykorzystanie ich potencjału, aktywizacja społeczna i włączenie ich do głównego nurtu życia i działalności społecznej na obszarze PTO

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

W ramach Planu wyróżnia się również następujące grupy docelowe o charakterze instytucjonalnym, które mogą być nie tylko odbiorcami, ale również wykonawcami działań przewidzianych w ramach wspomnianego dokumentu:

- instytucje publiczne, w tym JST i placówki samorządowe;
- organizacje pozarządowe – lokalne lub ponadlokalne, lecz prowadzące działalność na obszarze PTO;
- przedsiębiorcy (w tym podmioty ekonomii społecznej);
- grupy nieformalne (np. sąsiedzkie).

3.4. Komunikacja społeczna i sposoby dotarcia do grup docelowych

Jak pokazują wyniki przeprowadzonych badań, komunikacja społeczna gmin obszaru PTO postrzegana jest w sposób ambiwalentny, zatem należy podjąć działania zmierzające do jej usprawnienia. Nieefektywna jest wymiana informacji między partnerami, z pewnością brakuje systemowych rozwiązań w tej sferze życia. W niniejszym Planie Marketingu Społecznego zakłada się oparcie komunikacji społecznej przede wszystkim na trzech filarach: mediach lokalnych (papierowych i elektronicznych), portalach społecznościowych, a także kontaktach bezpośrednich.

Nośniki informacji/kanały komunikacji z grupami docelowymi

- wspólny portal internetowy PTO, zarządzany przez nowe stowarzyszenie (powiązany z serwisami poszczególnych gmin) → kompendium wiedzy na temat bieżących

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

wydarzeń na obszarze PTO, codzienna wymiana informacji o ofercie i wydarzeniach w partnerskich gminach, wzajemne promowanie imprez organizowanych przez poszczególne gminy...;

- profil PTO na portalu „Facebook” (powiązany z profilami gminnymi i portalem PTO);
- prasa lokalna (przede wszystkim 2 najbardziej poczytne tytuły: „Gazeta WPR” i „Kurier Południowy – wydanie pruszkowsko-grodziskie”, ale również inne media papierowe);
- lokalne portale informacyjne (przede wszystkim lider rynku - „wpr24.pl”, ale również inne portale);
- serwisy internetowe gmin (stałe zakładki PTO i/lub linki do wspólnego portalu internetowego PTO);
- fora internetowe, grupy dyskusyjne;
- budowa listy mailingowej i cykliczna wysyłka newslettera (np. raz w tygodniu);
- biuletyny informacyjne gmin (skuteczny kanał dotarcia do osób starszych);
- uliczne tablice informacyjne, skutecznie komunikujące markę PTO mieszkańcom (według badań, jej rozpoznawalność jest wysoka);
- komunikacja za pośrednictwem miejscowych instytucji i organizacji, np. edukacyjnych, kulturalnych, czy sportowych (możliwość dotarcia do rodzin z dziećmi, w tym „nowych” mieszkańców);
- spotkania bezpośrednio z mieszkańcami (np. z udziałem burmistrzów, radnych czy innych znaczących osób);
- spotkania „branżowe”, fora tematyczne (np. skupiające instytucje i organizacje reprezentujące poszczególne sfery życia: kulturę, sport, edukację, politykę społeczną...).

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

3.5. Działania proponowane do realizacji w ramach Planu

Do wspólnych kierunków działań, które mogą być realizowane w ramach partnerstwa i pod marką PTO należą m.in.:

- transport drogowy i komunikacja publiczna;
- promocja, komunikacja społeczna;
- gospodarka komunalna;
- sport;
- kultura;
- edukacja;
- turystyka;
- polityka społeczna;
- mieszkalnictwo komunalne i socjalne;
- ochrona środowiska naturalnego (w tym wspólne przedsięwzięcia w obszarze odnawialnych źródeł energii, a także efektywności energetycznej);
- ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego;
- podnoszenie jakości życia mieszkańców;
- poprawa standardu świadczonych usług publicznych;
- zagospodarowanie przestrzenne;
- rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości;
- zwiększenie dostępu do technologii teleinformatycznych (w tym internetu);
- bezpieczeństwo publiczne.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Plan Marketingu Społecznego zakłada realizację następujących działań do roku 2020, z podziałem na 3 osobne, choć wzajemnie powiązane kategorie:

Integracja, zwiększenie spójności społecznej

Tabela 42. Proponowane działania na rzecz Integracji i zwiększenia spójności społecznej

Działanie	Grupy docelowe	Potencjalni realizatorzy
działania integrujące mieszkańców 3 gmin obszaru PTO, w tym: „starych” i „nowych” mieszkańców i mieszkańców o różnym statusie materialnym, np. otwarte wydarzenia kulturalne, rozrywkowe, sportowe; rozwiązania przestrzenne, sprzyjające tworzeniu relacji międzyludzkich – miejsca spotkań: skwery, place zabaw, miejsca odpoczynku i rekreacji; konkursy dla dzieci, młodzieży i dorosłych na tematy związane z lokalną historią i dziedzictwem kulturowym, konkursy dla organizacji pozarządowych na działania o charakterze integracyjnym...	mieszkańcy obszaru PTO, „starzy” i „nowi” mieszkańcy, dzieci i młodzież	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe
działania na rzecz integracji międzypokoleniowej i włączenia seniorów do głównego nurtu życia, np. tworzenie klubów seniora, miejsc dziennego pobytu dla osób starszych, rozwój UTW, podnoszenie jakości usług opiekuńczych, skierowanych do osób starszych (w tym wykorzystanie usług sąsiedzkich i wolontariatu); projekty międzypokoleniowe, edukacja na rzecz zmiany sposobu postrzegania osób starszych	seniorzy, dzieci i młodzież	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie), przedsiębiorcy...

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

działania na rzecz integracji i poprawy jakości życia osób żyjących z niepełnosprawnościami, np. przeprowadzenie szczegółowych analiz liczby i struktury populacji osób niepełnosprawnych, podnoszenie jakości usług skierowanych do osób niepełnosprawnych (w tym wykorzystanie usług sąsiedzkich i wolontariatu), edukacja na rzecz zmiany sposobu postrzegania niepełnosprawnych, likwidacja barier architektonicznych (np. stworzenie mapy barier architektonicznych i analiza dostępności budynków użyteczności publicznej)	mieszkańcy obszaru PTO, osoby z niepełnosprawnościami	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie)...
poprawa jakości i dostępności oferty lokalnych usług publicznych (np. edukacja, kultura, sport), bardziej skuteczna komunikacja tej oferty mieszkańcom, stworzenie nawyku korzystania z oferty lokalnej	mieszkańcy obszaru PTO	gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe
tworzenie wspólnych lub wzajemnie komplementarnych usług publicznych w trzech gminach obszaru PTO, np. transport i komunikacja, kultura, sport, rozrywka, polityka społeczna (np. utworzenie Centrum Integracji Społecznej dla obszaru PTO), opieka medyczna, budowa wspólnego cmentarza, wspólne inwestycje w odnawialne źródła energii (np. instalacje fotowoltaiczne)	mieszkańcy obszaru PTO	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy...
utworzenie „Karty Mieszkańca PTO”, uprawniającej do zniżek podczas korzystania z miejscowej oferty usług publicznych (np. sportowych,	mieszkańcy obszaru PTO	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe,

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

kulturalnych...) i niepublicznych (np. punkty gastronomiczne) → ukazanie mieszkańcom twardej korzyści z zamieszkiwania na obszarze PTO i współpracy partnerskiej, tworzenie poczucia wyjątkowości i elitarności		przedsiębiorcy...
tworzenie wspólnych wydarzeń dla obszaru PTO, np. imprez kulturalnych lub sportowych pod marką PTO, o lokalnym i ponadlokalnym zasięgu (np. cykle koncertów muzyki klasycznej lub rozrywkowej, cyklicznie odbywające się w ośrodkach kultury, właściwych dla 3 gmin partnerskich, wspólne imprezy sportowe, np. turnieje o mistrzostwo PTO w różnych dyscyplinach sportu)	mieszkańcy obszaru PTO, w tym np. dzieci i młodzież, seniorzy...	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie), przedsiębiorcy...
prowadzenie kampanii społecznych i wizerunkowych obszaru PTO, np. promujących lokalną historię i dziedzictwo kulturowe, proekologicznych, wspierających zdrowy styl życia, promujących aktywność społeczną i współpracę między ludźmi, tworzących poczucie przynależności i dumy z bycia mieszkańcem PTO...	mieszkańcy obszaru PTO	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy...
działania edukacyjne, w ramach systemu i poza systemem edukacji: wychowywanie młodych i zachęcanie starszych mieszkańców do współpracy, tolerancji, kultury kompromisu, myślenia w kategoriach dobra wspólnego, przełamywania wzajemnych stereotypów (przedsięwzięcia polegające na pracy grupowej, zbiorowej realizacji zadań)...	„starzy” i „nowi” mieszkańcy, dzieci i młodzież, seniorzy...	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie)...

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

promowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego obszaru PTO, np. wspólne wydawnictwa, mapy, foldery, imprezy tematyczne, konkursy...	„starzy” i „nowi” mieszkańcy, dzieci i młodzież, seniorzy...	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie)...
wspólna oferta, promocja i infrastruktura turystyczna (we współpracy z Lokalną Grupą Działania „Zielone Sąsiedztwo”), np. inwestycje w nowe obiekty noclegowe lub gastronomiczne, podniesienie standardu dotychczasowych usług turystycznych, oznakowanie szlaków, ścieżek rowerowych i atrakcji turystycznych, tworzenie wspólnych, innowacyjnych produktów turystycznych...	mieszkańcy obszaru PTO	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie), przedsiębiorcy...
promowanie ciekawych ludzi i ich inicjatyw („ambasadorowie”, wizytówka obszaru PTO), np. konkursy, przyznawanie odznaczeń za wybitne osiągnięcia w różnych sferach życia, przyciąganie znanych osób zamieszkujących na obszarze PTO do współpracy na rzecz lokalnej społeczności, cykliczne spotkania z ciekawymi ludźmi we wszystkich gminach obszaru PTO...	mieszkańcy obszaru PTO	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie), przedsiębiorcy...
promocja społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR): konkursy (np. „dobry pracodawca”, „firma odpowiedzialna społecznie”), rankingi, wydarzenia integrujące środowisko przedsiębiorców, sponsoring istotnych społecznie działań przez miejscowy biznes...	przedsiębiorcy	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe...

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

tworzenie wspólnych mediów i systemu komunikacji dla obszaru PTO, m.in. wspólny portal internetowy PTO, profile na portalach społecznościowych, zakładki PTO na stronach gminnych (tę kwestię szerzej opisano w jednym z poprzednich rozdziałów)	mieszkańcy obszaru PTO, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO...
tworzenie forów tematycznych w różnych sferach życia, stała współpraca między odpowiednimi instytucjami, ich komórkami lub jednostkami podległymi, jak również pracownikami, łączenie organizacji pozarządowych i środowisk biznesowych z trzech gmin obszaru PTO, np. ośrodków kultury, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, NGO, przedsiębiorców → cykliczne spotkania, wymiana informacji i doświadczeń, kreowanie wspólnych przedsięwzięć, integracja w ujęciu horyzontalnym i wertykalnym...	instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy...

Zwiększenie poziomu aktywności i partycypacji społecznej

Tabela 43. Proponowane działania na rzecz zwiększenia poziomu aktywności i partycypacji społecznej

Działanie	Grupy docelowe	Potencjalni realizatorzy
edukacja obywatelska, upowszechnianie wiedzy obywatelskiej (w miejscowych placówkach oświatowych i poza nimi), np. konkursy, szkolenia,	dzieci i młodzież, seniorzy, inne grupy mieszkańców...	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

<p>kampanie społeczne (na rzecz wiedzy i aktywności obywatelskiej, promujące udział w wyborach, działalność w organizacjach pozarządowych, wolontariat, pomaganie innym...), promowanie roli samorządów szkolnych, upowszechnianie takich rozwiązań, jak młodzieżowe rady gmin</p>		
<p>stworzenie partycypacyjnego modelu zarządzania gminami obszaru PTO, włączanie mieszkańców w proces podejmowania ważnych decyzji, np. coroczny budżet partycypacyjny w każdej gminie, zwiększenie puli środków w ramach funduszu sołeckiego na obszarach wiejskich gminy Brwinów, upowszechnienie społecznych konsultacji w ważnych sprawach publicznych, partycypacyjny model wypracowywania lokalnych dokumentów strategicznych, spotkania z mieszkańcami, wzmocnienie kanałów komunikacji bezpośredniej z mieszkańcami (np. media społecznościowe, fora i grupy dyskusyjne, możliwość zadawania pytań burmistrzom i radnym...)</p>	<p>mieszkańcy obszaru PTO</p>	<p>Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe</p>
<p>zwiększenie stopnia wykorzystania finansowych i niefinansowych mechanizmów współpracy JST i NGO (np. zwiększenie puli środków i zakresu zadań powierzanych lub wspieranych ze środków publicznych, realizowanych przez NGO, korzystanie z takich instrumentów,</p>	<p>gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne</p>	<p>gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe</p>

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

jak np. inicjatywa lokalna, przeznaczona dla grup nieformalnych)		
--	--	--

Poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców

Tabela 44. Proponowane działania na rzecz poprawy poczucia bezpieczeństwa mieszkańców

Działanie	Grupy docelowe	Potencjalni realizatorzy
zwiększenie stopnia integracji, aktywności społecznej i poczucia dobra wspólnego jako działania sprzyjające m.in. podniesieniu poczucia bezpieczeństwa; rozwój pomocy sąsiedzkiej, zmiana zachowań mieszkańców w obszarze współpracy z policją, zwłaszcza informowania o zaobserwowanych zagrożeniach	mieszkańcy obszaru PTO	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie)...
zacieśnienie współpracy między partnerami, wzajemne wspieranie się (np. wspólny lobbing, zajmowanie stanowisk w kwestiach bezpieczeństwa), budowanie koalicji wokół problemu, wspólne przedsięwzięcia, wymiana informacji...	mieszkańcy obszaru PTO	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie)...
rozbudowa i poprawa jakości sieci monitoringu wizyjnego w gminach obszaru PTO (zwłaszcza w miejscach postrzeganych jako najbardziej niebezpieczne), zwiększenie liczby patroli policyjnych (zwłaszcza w Podkowie Leśnej)	mieszkańcy obszaru PTO	gminy obszaru PTO, policja
edukacja z zakresu przeciwdziałania różnym zagrożeniom, np. kampanie społeczne skierowane do różnych	dzieci i młodzież, seniorzy, inne grupy mieszkańców...	Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

<p>grup odbiorców, w tym dzieci i młodzieży (zapobieganie przemocy rówieśniczej, rozwiązywanie konfliktów, promocja aktywnego spędzania wolnego czasu, ostrzeżenie przed niebezpieczeństwami, jak używanie alkoholu, narkotyków, dopalaczy...), do seniorów (ostrzeżenie przed niebezpieczeństwami, jak kradzieże metodą „na wnuczka”)...</p>		
<p>poprawa jakości i dostępności oferty z zakresu zagospodarowania czasu wolnego oraz profilaktyki uzależnień: zajęcia pozalekcyjne, zwiększenie liczby konkursów na organizację tego rodzaju zajęć i puli środków przeznaczonych na ich realizację, wspieranie świetlic i klubów młodzieżowych, oferta kulturalna, rozrywkowa i sportowa, aktywne działania z zakresu pedagogiki ulicy, streetworkingu, wykorzystanie rozwiązań opartych na wolontariacie...</p>	<p>dzieci i młodzież...</p>	<p>Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe</p>
<p>działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa drogowego: poprawa jakości infrastruktury drogowej z uwzględnieniem rozwiązań sprzyjających bezpieczeństwu (np. na przejazdach przez linię WKD, na najbardziej niebezpiecznych skrzyżowaniach i uczęszczanych ciągach komunikacyjnych), spowalnianie ruchu, rozbudowa ścieżek rowerowych, kampanie na rzecz bezpieczeństwa drogowego (np.</p>	<p>mieszkańcy obszaru PTO</p>	<p>Stowarzyszenie „PTO”, gminy obszaru PTO, organizacje pozarządowe</p>

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

skierowane do dzieci i młodzieży, promujące bezpieczne zachowania na drogach, przeciwdziałające piractwu drogowemu, czy prowadzeniu pojazdów pod wpływem alkoholu...)		
---	--	--

W odniesieniu do wszystkich wymienionych obszarów pożądane jest stworzenie systemu pomiaru efektywności i skuteczności działań realizowanych w ramach Planu: monitoringu, ewaluacji i cyklicznie realizowanych badań społecznych.

Proponowane wskaźniki realizacji założonych celów:

- liczba działań integrujących „starych” i „nowych” mieszkańców, np. otwartych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych;
- liczba inwestycji tworzących rozwiązania przestrzenne, sprzyjające kreowaniu relacji międzyludzkich – miejsca spotkań: skwery, place zabaw, miejsca odpoczynku i rekreacji;
- liczba konkursów dla dzieci i młodzieży na tematy związane z lokalną historią i dziedzictwem kulturowym;
- liczba klubów seniora;
- liczba osób korzystających z usług klubów seniora;
- liczba miejsc dziennego pobytu dla osób starszych;
- liczba osób korzystających z usług miejsc dziennego pobytu dla osób starszych;
- liczba słuchaczy UTW;
- liczba działań na rzecz podniesienia jakości usług opiekuńczych, skierowanych do osób starszych, w tym prowadzonych z wykorzystaniem usług sąsiedzkich i wolontariatu;

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

- liczba projektów międzypokoleniowych i edukacyjnych na rzecz zmiany sposobu postrzegania osób starszych;
- liczba beneficjentów projektów międzypokoleniowych i edukacyjnych na rzecz zmiany sposobu postrzegania osób starszych;
- poprawa poziomu zadowolenia odbiorców z jakości i dostępności oferty lokalnych usług publicznych (np. edukacja, kultura, sport);
- liczba odbiorców oferty lokalnych usług publicznych (np. edukacja, kultura, sport);
- liczba wspólnych lub wzajemnie komplementarnych usług publicznych w trzech gminach obszaru PTO;
- liczba użytkowników „Karty Mieszkańca PTO”;
- liczba lokalnych podmiotów gospodarczych, oferujących zniżki użytkownikom „Karty Mieszkańca PTO”;
- liczba wspólnych wydarzeń dla obszaru PTO, np. imprez kulturalnych lub sportowych pod marką PTO;
- liczba uczestników wspólnych wydarzeń dla obszaru PTO, np. imprez kulturalnych lub sportowych pod marką PTO;
- liczba kampanii społecznych i wizerunkowych obszaru PTO;
- liczba odbiorców kampanii społecznych i wizerunkowych obszaru PTO;
- liczba działań edukacyjnych, w ramach systemu i poza systemem edukacji;
- liczba działań promujących dziedzictwo kulturowe i historyczne obszaru PTO;
- liczba inwestycji w tworzenie nowych lub poprawę jakości dotychczasowych obiektów noclegowych lub gastronomicznych;
- długość nowych lub wyremontowanych ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych;
- liczba nowych atrakcji/produktów turystycznych;

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

- liczba projektów promujących ciekawych ludzi z obszaru PTO i ich inicjatyw;
- liczba projektów promujących społeczną odpowiedzialność biznesu (CSR);
- liczba podmiotów gospodarczych uczestniczących w projektach promujących społeczną odpowiedzialność biznesu (CSR);
- liczba użytkowników wspólnego portalu internetowego PTO;
- liczba artykułów na wspólnym portalu internetowym PTO;
- liczba użytkowników profilu PTO na portalu „Facebook”;
- liczba artykułów opublikowanych na lokalnych portalach informacyjnych;
- liczba artykułów opublikowanych w serwisach internetowych gmin;
- liczba użytkowników/postów na lokalnych forach internetowych;
- liczba odbiorców newslettera PTO;
- liczba wysyłek newslettera;
- liczba artykułów w biuletynach informacyjnych gmin;
- liczba ulicznych tablic informacyjnych;
- liczba bezpośrednich spotkań z mieszkańcami (np. z udziałem burmistrzów, radnych czy innych znaczących osób);
- liczba spotkań „branżowych” (np. w ramach forów tematycznych, skupiających instytucje i organizacje reprezentujące: kulturę, sport, edukację, politykę społeczną...);
- liczba konkursów, szkoleń, kampanii społecznych, upowszechniających wiedzę obywatelską;
- liczba projektów w budżecie partycypacyjnym;
- liczba głosujących w budżecie partycypacyjnym;
- wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację projektów w ramach budżetu partycypacyjnego;

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

- liczba projektów realizowanych w ramach funduszu sołeckiego;
- wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację projektów w ramach funduszu sołeckiego;
- liczba konsultacji społecznych;
- liczba uczestników konsultacji społecznych;
- liczba dokumentów strategicznych, wypracowywanych metodami partycypacyjnymi;
- wysokość dostępnych środków w ramach konkursów na powierzanie lub wspieranie zadań publicznych;
- liczba projektów realizowanych w ramach konkursów na powierzanie lub wspieranie zadań publicznych;
- liczba projektów realizowanych w ramach inicjatywy lokalnej;
- liczba inicjatyw na rzecz podniesienia poczucia bezpieczeństwa, rozwoju pomocy sąsiedzkiej, zmiany zachowań mieszkańców w obszarze współpracy z policją;
- zasięg i parametry techniczne sieci monitoringu;
- liczba patroli policyjnych;
- wysokość wskaźników przestępczości (np. liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na głowę mieszkańca);
- poziom poczucia bezpieczeństwa;
- liczba projektów edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania różnym zagrożeniom;
- liczba godzin zajęć z zakresu profilaktyki i zagospodarowania czasu wolnego;
- liczba uczestników zajęć z zakresu profilaktyki i zagospodarowania czasu wolnego;
- liczba konkursów na realizację zajęć z zakresu profilaktyki i zagospodarowania czasu wolnego;

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

- wysokość środków na realizację zajęć z zakresu profilaktyki i zagospodarowania czasu wolnego;
- liczba aktywnych działań z zakresu pedagogiki ulicy, streetworkingu, z wykorzystaniem rozwiązań opartych na wolontariacie;
- liczba inwestycji drogowych, sprzyjających poprawie poziomu bezpieczeństwa;
- wysokość środków przeznaczonych na inwestycje drogowe, sprzyjające poprawie poziomu bezpieczeństwa;
- liczba kampanii społecznych na rzecz poprawy poziomu bezpieczeństwa drogowego;
- liczba odbiorców kampanii społecznych na rzecz poprawy poziomu bezpieczeństwa drogowego.

3.6. Finansowanie działań objętych Planem

Szczegółowe określenie wysokości budżetu na realizację Planu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych, określających planowane wydatki JST. Władze gmin obszaru PTO powinny uwzględniać w swoich budżetach środki przeznaczone na cele i działania określone w niniejszym dokumencie. Główne kierunki wyznaczone w ramach Planu powinny być podstawą do aplikacji o środki zewnętrzne na sfinansowanie poszczególnych przedsięwzięć.

Realizacja działań objętych Planem Marketingu Społecznego finansowana będzie głównie z budżetów gmin obszaru PTO: gminy Brwinów oraz miast: Milanówek i Podkowa Leśna. Przewiduje się również możliwość finansowania ze źródeł zewnętrznych:

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

1) krajowych:

- a) środki rządowe;
- b) środki samorządowe;
- c) środki własne podmiotów zaangażowanych w realizację Planu;
- d) sponsorzy;
- e) inne.

2) ponadnarodowych:

- a) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- b) środki pochodzące z budżetów krajów europejskich, niewchodzących w skład UE;
- c) programów wynikających ze współpracy bilateralnej.

Głównymi źródłami finansowania z zewnątrz będą środki z budżetu Unii Europejskiej – przede wszystkim Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. EFS może być głównym źródłem finansowania zadań z zakresu rozwoju zasobów ludzkich (Kapitał Ludzki), a EFRR będzie źródłem dofinansowania projektów inwestycyjnych.

Warto zaznaczyć, że cele niniejszego dokumentu powinny być realizowane nie tylko przez instytucje publiczne, ale również podmioty reprezentujące pozostałe sektory, zwłaszcza pozarządowy i gospodarczy. Poniżej wymienione zostały wybrane programy, z których będą mogły skorzystać jednostki samorządu terytorialnego, organizacje „trzeciego sektora” i przedsiębiorcy w okresie najbliższych kilku lat⁹⁰:

⁹⁰ Źródło: www.funduszeuropejskie.gov.pl

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogródów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogródów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER):

OS PRIORITYETOWA I OSOBY MŁODE NA RYNKU PRACY

Działanie 1.1. Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy

– projekty pozakonkursowe

Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy

– projekty konkursowe

Działanie 1.3 Wsparcie osób młodych znajdujących się w szczególnie trudnej

Sytuacji

OS PRIORITYETOWA II EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI

Działanie 2.1 Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym

w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego

Działanie 2.2 Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy

przewagi konkurencyjnej na rynku

Działanie 2.3 Zapewnienie jakości i dostępności usług rozwojowych świadczonych na rzecz

przedsiębiorstw i pracowników

Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze

dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych

Działanie 2.7 Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym

Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym

Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej

Działanie 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Działanie 2.12 Zwiększenie wiedzy o potrzebach kwalifikacyjno-zawodowych

Działanie 2.13 Przejrzysty i spójny Krajowy System Kwalifikacji

Działanie 2.14 Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie

Działanie 2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki

Działanie 2.16 Usprawnienie procesu stanowienia prawa

Działanie 2.17 Skuteczny wymiar sprawiedliwości

Działanie 2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne

Działanie 2.19 Usprawnienie procesów inwestycyjno-budowlanych i planowania przestrzennego

OŚ IV INNOWACJE SPOŁECZNE I WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA

Działanie 4.1 Innowacje społeczne

Działanie 4.2 Programy mobilności ponadnarodowej

Działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

„...PO WER jest programem krajowym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz współfinansowanym z krajowych środków publicznych i prywatnych. Zgodnie z Umową Partnerstwa przyjętą 21 maja 2014 r., alokacja EFS na Program wynosi 4 436,8 mln EUR oraz 252,4 mln EUR środków specjalnej linii budżetowej w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych. Zatem, wkład UE na realizację PO WER wynosi 4 689 mln EUR a współfinansowanie ze środków krajowych - 740,3 mln EUR. Całkowita alokacja PO WER opiewa na kwotę 5 429 614 480 EUR...”⁹¹.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego:

Oś 2. Wzrost e-potencjału Mazowsza (m.in. środki na wdrożenie e-usług publicznych, projekty w obszarze geoinformacji (mające na celu usprawnienie istniejących systemów), informatyzację bibliotek);

Oś 3. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości (m.in. środki na wsparcie prowadzenia i rozwoju przedsiębiorstw, uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych dla celów gospodarczych, opracowywanie kompleksowej oferty instytucji otoczenia biznesu, usługi doradcze dla firm (np. dotyczące zakładania działalności gospodarczej, definiowania strategii biznesowej);

Oś 4. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną (m.in. środki na budowę lub przebudowę infrastruktury służącej do wytwarzania i dystrybucji energii odnawialnej, tworzenie „zielonych miejsc pracy”, inwestycje w infrastrukturę i niskoemisyjny tabor w transporcie publicznym, parkingi typu „parkuj i jedź”, centra przesiadkowe);

⁹¹ „Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 22 października 2015 r.

Projekt: „**Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji**” w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Ós 6. Jakość życia (m.in. środki na dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej, odnowę części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych (jako element szerszego działania rewitalizacyjnego), realizację inwestycji w drogi lokalne (gminne i powiatowe) w przypadku, gdy przyczynią się one do fizycznej, gospodarczej i społecznej odnowy obszarów wiejskich);

Ós 8. Rozwój rynku pracy (m.in. środki na diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów i pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy, wspieranie mobilności, w tym na poziomie międzynarodowym, wyposażenie stanowisk pracy utworzonych wyłącznie dla osób bezrobotnych, głównie w tzw. gospodarce białej (ochrona zdrowia, pomoc społeczna) i zielonej (transport, odnawialne źródła energii, budownictwo, gospodarka odpadami), tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w formie żłobków lub klubów dziecięcych, zatrudnienie dziennego opiekuna lub niani);

Ós 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (m.in. środki na integrację społeczną i aktywizację zawodową osób oddalonych od rynku pracy, zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych, wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci, rozwój dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych, pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmująca wsparcie systemu pieczy zastępczej);

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

Oś 10. Edukacja dla rozwoju regionu (m.in. środki na wsparcie kształcenia ogólnego zwłaszcza rozwój kompetencji kluczowych, kontynuację działań realizowanych w ramach rządowego programu „Cyfrowa szkoła” i rozwijanie kompetencji w zakresie stosowania TIK (w modułach e-szkoła i e-nauczyciel), nauczanie eksperymentalne, indywidualne podejście do pracy z uczniem, realizację programów stypendialnych (projekt pozakonkursowy), tworzenie miejsc edukacji przedszkolnej, prowadzenie zajęć dodatkowych, wsparcie nauczycieli edukacji przedszkolnej (jako element projektu), wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli (w szczególności przez rozwijanie umiejętności korzystania z nowych technologii i nowoczesnych pomocy dydaktycznych), doposażenie szkół i placówek kształcenia zawodowego w sprzęt i materiały dydaktyczne do realizacji kształcenia zawodowego, prowadzenie doradztwa zawodowego (w szkołach gimnazjalnych i zawodowych) i rozwój współpracy z rynkiem pracy).

Na realizację przedsięwzięć w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego przeznaczono kwotę 2 089,8 mln EUR⁹².

Środki pochodzące z budżetów krajów spoza Unii Europejskiej:

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego⁹³

„Tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein nowym członkom UE. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem

⁹² Źródło: „Od pomysłu do zmiany. Czyli (prawie) wszystko co musisz wiedzieć o funduszach Unii Europejskiej dla Mazowsza”, Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych, broszura informacyjna

⁹³ Źródło: www.eog.gov.pl

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogrodów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogrodów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (UE + Islandia, Liechtenstein, Norwegia). W zamian za pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (choć nie są jej członkami)...”.

Wybrane obszary wsparcia:

- Społeczeństwo obywatelskie – Fundusz dla Organizacji Pozarządowych - Obywatele dla Demokracji (m.in. partycypacja publiczna, kontrola obywatelska, zwalczanie dyskryminacji, przeciwdziałanie wykluczeniu, dzieci i młodzież);
- Rozwój społeczny i regionalny – program regionalny (m.in. rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, w tym opracowanie zintegrowanych strategii rozwoju dla całego obszaru miejskiego (miasta wraz z jego obszarem funkcjonalnym) w wymiarze ogólnym lub sektorowym, opracowanie planów operacyjnych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, lokalny rynek pracy, zadania oświatowo-edukacyjne, polityka mieszkaniowa jako sposób na rozwiązywanie problemów społecznych i gospodarczych, kształtowanie przestrzeni publicznej, w tym zwłaszcza rewitalizacja obszarów zdegradowanych i działania na rzecz rozwoju przestrzeni publicznych służących wzmocnieniu lokalnych więzi społecznych, problemy zmian demograficznych, w szczególności dostosowanie „oferty” miast do cyklu życia człowieka, partycypacja społeczna – wzmocnienie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji lokalnych, infrastruktura transportowa – rozwój infrastruktury miejskiej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, inne strategie / zagadnienia ważne dla rozwoju lokalnego danego obszaru);

Projekt: **„Podwarszawskie Trójmiasto Ogródów - poprawa spójności obszaru Podwarszawskiego Trójmiasta Ogródów poprzez współpracę w zakresie polityki społecznej, kształtowania przestrzeni publicznej, gospodarki wodnej i komunikacji”** w ramach wdrażanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Programu Regionalnego „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i środków krajowych.

- Kulturowe dziedzictwo (m.in. edukacja artystyczna i kulturalna, dziedzictwo kulturowe, muzyka i sztuki sceniczne, sztuki plastyczne i wizualne);
- Schengen i sprawy wewnętrzne (m.in. przeciwdziałanie przemocy - Fundusz Małych Grantów – działania na szczeblu lokalnym).